

122. Perjantaina 24 päivänä marraskuuta 1989

kello 13

Siv.

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Vaaleja:

1) Ulkoasiainvaliokunnan täydennysvaali 3838

Toinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi pellonraivausmaksusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 145
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68

Suuren valiokunnan mietintö n:o 173

3) Ehdotukset laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain, maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain sekä meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain muuttamisesta ja voimassaoloajan jatkamisesta 3839

Hallituksen esitys n:o 187

Lakialoite n:o 94

Toivomusaloitteet n:ot 448, 455, 470, 480, 492 ja 496

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16

Suuren valiokunnan mietintö n:o 190

4) Ehdotukset porotalouslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 3842

Hallituksen esitys n:o 144

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 15

Suuren valiokunnan mietintö n:o 184

Siv.

5) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1990 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta ja työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1990 3843

Hallituksen esitys n:o 154

Lakialoite n:o 89

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 31

Suuren valiokunnan mietintö n:o 186

6) Ehdotukset laeiksi työttömyysturvalain muuttamisesta sekä työttömyyskassalain 3 ja 4 §:n muuttamisesta 3844

Hallituksen esitys n:o 192

Lakialoite n:o 101

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 33

Suuren valiokunnan mietintö n:o 193

7) Ehdotus laiksi eräiden asuntolainojen lyhennysten ja korkojen lykkäämisen väliaikaisesta järjestämisestä ... 3845

Hallituksen esitys n:o 180

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 11

Suuren valiokunnan mietintö n:o 188

Kolmas käsittely:

8) Ehdotus laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 129

	Siv.		Siv.
Toivomusaloitteet n:ot 51 ja 89		Hallituksen esitys n:o 150	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62		Talousvaliokunnan mietintö n:o 11	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 154		Suuren valiokunnan mietintö n:o 177	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62 a			
9) Ehdotus laiksi fosforilannoiteve- rosta	3847	15) Ehdotukset laeiksi lasten koti- hoidon tuesta annetun lain 1 §:n ja lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaan- tulosäännöksen muuttamisesta	3863
Hallituksen esitys n:o 125		Hallituksen esitys n:o 193	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65		Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 30	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 164		Suuren valiokunnan mietintö n:o 185	
10) Ehdotukset laiksi polttoaineve- rosta annetun lain väliaikaisesta muut- tamisesta	3854	16) Ehdotukset laiksi lapsilisälain muuttamisesta	3864
Hallituksen esitys n:o 122		Hallituksen esitys n:o 175	
Lakialoitteet n:ot 83 ja 95		Lakialoitteet n:ot 19, 80 ja 91	
Toivomusaloitteet n:ot 156/1987 vp. ja 142/1988 vp.		Toivomusaloite n:o 928/1987 vp.	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67		Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 32	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 165		Suuren valiokunnan mietintö n:o 192	
11) Ehdotus laiksi merenkulkulai- toksesta	3858	Ensimmäinen käsittely:	
Hallituksen esitys n:o 148		17) Ehdotus laiksi elinkeinotulon ve- rottamisesta annetun lain muuttamisesta	3869
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 9		Hallituksen esitys n:o 111	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 172		Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 78	
Toinen käsittely:		18) Ehdotus laiksi yhtiöveron hyvi- tyksestä annetun lain muuttamisesta . . .	„
12) Ehdotus laiksi liikevaihtovero- lain 16 ja 27 §:n väliaikaisesta muutta- misesta	3859	Hallituksen esitys n:o 112	
Hallituksen esitys n:o 212		Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 76	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 73		19) Ehdotukset laeiksi maatilatalou- den tuloverolain muuttamisesta sekä tappiontasauksesta tuloverotuksessa annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta	3870
Suuren valiokunnan mietintö n:o 174		Hallituksen esitys n:o 113	
13) Ehdotus vuoden 1990 rakennus- verolaiksi	3860	Toivomusaloitteet n:ot 42, 64, 65, 78 ja 79	
Hallituksen esitys n:o 208		Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 77	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 74		20) Ehdotus laiksi palo- ja pelastus- toimesta annetun lain muuttamisesta . . .	„
Suuren valiokunnan mietintö n:o 175			
14) Ehdotus laiksi elintarvikeviras- tosta	3861		

	Siv.		Siv.
Hallituksen esitys n:o 196 Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 26		27) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 37 hallituksen esityksestä laiksi rintamasotilaseläkelain 9 a §:n muuttamisesta (HE n:o 155)	3871
21) Ehdotus laiksi poikkeusmenettelystä palo- ja pelastustoimen käyttökustannusten valtionosuuksia myönnettäessä	3870	28) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 79 hallituksen esityksen johdosta valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liikelaitosten lainanottovaltuuksista vuonna 1990 (HE n:o 108)	„
Hallituksen esitys n:o 184 Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 25		29) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 80 hallituksen esityksen johdosta laiksi yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa harjoittavien yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta (HE n:o 206)	„
22) Ehdotukset laeiksi sairausvakuutuslain sekä kansanterveyslain voimaannapannosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	„	30) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 81 hallituksen esityksen johdosta laiksi leimaverolain muuttamisesta (HE n:o 207)	„
Hallituksen esitys n:o 178 Lakialoite n:o 99 Toivomusaloitteet n:ot 863, 881, 1021 ja 1061/1987 vp. sekä 780/1988 vp. Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 35			
23) Ehdotukset laeiksi asuntotuotantolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta	„	Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Hetemäki-Olander.	
Hallituksen esitys n:o 194 Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 12			
Esitellään:		Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Ahde, E. Aho, Ala-Harja, Hietala, Hurskainen-Leppänen, Huuhtanen, Jouppila, Jurva, Kemppainen, Kohijoki, Kokko, Kuuskoski-Vikatmaa, Mattila, Miettinen, Moilanen, Mäkipää, Nordman, Paakkinen, Pohjola, Puhakka, Rauramo, Saari, Wahlström, Virolainen, Vistbacka, Vähäkangas ja Zyskowicz.	
24) Ed. Myllerin ym. lakialoite n:o 105 laiksi pääkaupunkiseudun rakennusmaamaksusta annetun lain muuttamisesta	„	Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Wahlström ja Ahde.	
Pöydällepanoa varten esitellään:			
25) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8 ed. Sasin ja neljän muun edustajan allekirjoittaman kirjelmän johdosta, joka sisältää muistutuksen valtioneuvoston jäsenen virkatoimen lainvastaisuudesta	3871	Ilmoitusasiat:	
26) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 36 hallituksen esityksestä perhe-eläkejärjestelmän kokonaisuudistusta koskeviksi laeiksi (HE n:o 173)	„	Lomanpyynnöt	
		Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden takia ed. Jurva sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Huuhtanen, Kuuskoski-Vikatmaa, Miettinen, Mäkipää, Pohjola, Rauramo ja Vähäkangas sekä ensi	

joulukuun 1 päivään yksityisasioiden takia ed. Puhakka.

Kirjalliset kysymykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 509, 513, 515, 522, 523, 525, 534 ja 538. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ulkoasiainvaliokunnan täydennysvaali

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on ulkoasiainvaliokunnan täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslissassa, jonka puhemiehistö on tänään pitämässään kokouksessa tarkastanut ja hyväksynyt, on valiokunnan jäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistan mukaisesti ulkoasiainvaliokunnan jäseneksi varajäsen ed. Paakkinen ja hänen tilalleen varajäseneksi ed. Jaakonsaari.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi pellonraivausmaksusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 145

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68

Suuren valiokunnan mietintö n:o 173

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 173. Eilen pidetyssä täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi ja asian käsittely keskeytettiin.

Yleiskeskustelussa on ed. Vihriälä ed. Väistön kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Vihriälän ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyskässä on annettu 102 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 42. (Koneään. 1)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 § hyväksytään keskustelutta.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Vihriälä: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 3 § saisi sen muodon kuin on valiokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa.

Ed. Tenhiälä: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Vihriälän tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vihriälä ed. Tenhiälän kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Vihriälän ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

3 a §.

Keskustelu:

Ed. Vihriälä: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 3 a § saisi sen muodon kuin on valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetystä vastalauseesta.

Ed. Tenhiälä: Arvoisa puhemies! Kannatan tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vihriälä ed. Tenhiälän kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Vihriälän ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 35. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

18 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotukset laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain, maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain sekä meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain muuttamisesta ja voimassaoloajan jatkamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 187

Lakialoite n:o 94

Toivomusaloitteet n:ot 448, 455, 470, 480, 492 ja 496

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16

Suuren valiokunnan mietintö n:o 190

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 190. Eilen pidetyssä istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi ja asian käsittely keskeytettiin.

Yleiskeskustelussa on ed. Apukka ed. Pulliaisen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin I vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset. Ed. Vihriälä ed. Jokiniemen kannattamana on ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin II vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin äänestetään ed. Vihriälän ja ed. Apukan ehdotusten välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Vihriälän ja ed. Apukan ehdotusten välillä.

Ed. Vihriälä ehdotus ”jaa”, ed. Apukan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 37 ei-ääntä, 18 tyhjää; poissa 37. (Koneään. 4)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Vihriälän ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Vihriälän ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”, jos ”ei” voittaa, on ed. Vihriälän ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 39. (Koneään. 5)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 § hyväksytään keskustelutta.

5 §.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Ehdotan, että 5 § saisi sen muodon, joka sillä on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöön liitettyssä II vastalauseessa, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että maatilalain mukaisella rakentamisavustusalueella, Kaajanin ja Joensuun maatalouspiirien rakentamisavustusalueeseen kuulumattomissa kunnissa ja Ahvenanmaan maakunnassa kiintiöraja on 120 000 litraa ja muualla Suomessa 60 000 litraa eikä 40 000 litraa, kuten hallitus ehdottaa.

Ed. Jokiniemi: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Anttilan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ed. Jokiniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä on II vastalauseessa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Anttilan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 42. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

6, 8 ja 27 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän toisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

12 § hyväksytään keskustelutta.

14 §.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Ehdotan, viitaten maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöön liitettyyn II vastalauseeseen, että 14 § saisi sen mukaisen muodon. Tällä nimenomaan turvataan se, että vapautuvat tuotantokiintiöt vuosilta 1987 ja 1988 palautetaan 100-prosenttisesti uudelleen tuotantoon eikä 60-prosenttisesti, kuten hallitus esittää.

Ed. Jokiniemi: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Anttilan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ed. Jokiniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä on II vastalauseessa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Anttilan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 43. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

14 a, 16, 21 ja 34 §, voimaantulo- ja soveltamisäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän kolmannen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 ja 5 § hyväksytään keskustelutta.

7 §.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöön liitettyyn II vastalauseeseen viitaten ehdotan, että 7 § saisi sen mukaisen sanamuodon, jolloin kiintiömaksun suuruus meijerin perustuotantomäärään saakka on 3 penniä litralta eikä 4 penniä, kuten hallitus esittää.

Ed. Jokiniemi: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Anttilan tekemää ehdotusta.

Ed. Apukka: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 7 § saisi sen muodon, mikä sillä on I vastalauseeseen liitettyssä lakiehdotuksessa, mikä myös tarkoittaa sitä, että perustuotantomäärän mukainen kiintiömaksu olisi 3 penniä, mutta sen lisäksi kiintiömaksusta vapautettaisiin Lapin lääni sekä Oulun lääniin kuuluvat kunnat Hailuoto, Ii, Kuivaniemi, Kuusamo, Pudasjärvi, Suomussalmi, Taivalkoski ja Yli-Ii.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Apukan tekemää ehdotusta, joka ottaa nimenomaan Pohjois-Suomen erityisolosuhteet huomioon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ed. Jokiniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena. Ed. Apukka ed. Pulliaisen kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Anttilan ja ed. Apukan ehdotukset ovat vastakkaiset, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Anttilan ja ed. Apukan ehdotusten välillä.

Ed. Anttilan ehdotus "jaa", ed. Apukan ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 75 jaa- ja 78 ei-ääntä, 9 tyhjää; poissa 37. (Koneään. 8)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Apukan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ed. Apukan ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 59 ei-ääntä; poissa 38. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

9 §.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Rouva puhemies! Ehdotan, että 9 § saisi II vastalauseen mukaisen muodon, joka tarkoittaa sitä, että kiintiömaksun suorittamiseen velvollisen on oma-aloitteisesti maksettava kiintiömaksun ennakkoa 3 pennin mukaan eikä 4 pennin mukaan, kuten hallitus esittää.

Ed. Jokiniemi: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Anttilan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ed. Jokiniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Anttilan ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 54 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 39. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

1—6 § hyväksytään keskustelutta.

11 ja 28 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

7 §.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Keskustelu:

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi vastalauseen mukaisen muodon.

Ed. Apukka: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotukset porotalouslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 144

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 15

Suuren valiokunnan mietintö n:o 184

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pulliainen ed. Apukan kannattamana ehdottamana, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 184. Eilen pidetyssä täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu päättyneeksi ja asian käsittely keskeytettiin.

Äänestys ja päätös:

Yleiskeskustelussa on ed. Pulliainen ed. Apukan kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin ensimmäisen lakiehdotuksen osalta maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöön liittyvään vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Mietintö ”jaa”, ed. Pulliaisen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 12)

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Pulliaisen ehdotus hyväksytty.

1 luvun otsikko sekä 8 ja 9 § hyväksytään keskustelutta.

10 §.

Keskustelu:

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 39. (Koneään. 11)

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi vastalauseessa olevan muodon.

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Ed. Apukka: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pulliainen ed. Apukan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pulliaisen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 46. (Koneään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

11—17 §, 2 luvun otsikko, 18—20 §, 3 luvun otsikko, 21—26 §, 4 luvun otsikko, 27—29 §, 5 luvun otsikko, 30—36 §, 6 luvun otsikko sekä 37—44 § ja 7 luvun otsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta toisen lakiehdotuksen 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, kolmannen lakiehdotuksen 19 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, neljännen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike sekä viidennen lakiehdotuksen 30 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1990 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta ja työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1990

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 154
Lakialoite n:o 89
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 31
Suuren valiokunnan mietintö n:o 186

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mie-

tintö n:o 186. Eilen pidetyssä täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi ja asian käsittely keskeytettiin.

Yleiskeskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Apukan kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin I vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset. Ed. Alaranta on ed. Koistisen kannattamana ehdottanut, että toisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjaa koskeissa äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Stenius-Kaukosen ehdotuksesta ed. Alarannan ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Alarannan ja ed. Stenius-Kaukosen ehdotusten välillä.

Ed. Alarannan ehdotus ”jaa”, ed. Stenius-Kaukosen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 96 jaa- ja 40 ei-ääntä, 14 tyhjää; poissa 49. (Koneään. 14)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Alarannan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Alarannan ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Alarannan ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 49 ei-ääntä; poissa 52. (Koneään. 15)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvien ensimmäisen lakiehdotuksen 3, 5, 59 ja 62 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike, toisen lakiehdotuksen 1—3 §, johtolause ja nimike sekä kolmannen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi

6) Ehdotukset laeiksi työttömyysturvalain muuttamisesta sekä työttömyyskassalain 3 ja 4 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 192
Lakialoite n:o 101
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 33
Suuren valiokunnan mietintö n:o 193

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 193. Eilen pidetyssä täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi ja asian käsittely keskeytettiin.

Yleiskeskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Apukan kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin ensimmäisen lakiehdotuksen osalta I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Stenius-Kaukosen ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 134 jaa- ja 22 ei-ääntä; poissa 43. (Koneään. 16)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

3, 5, 7—9, 11, 13 ja 19 § hyväksytään keskustelutta.

22 §, jota ei ole mietinnössä.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena eli että peruspäivärahan täysi määrä on 140 markkaa.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. P. Leppäsen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole tätä pykälää, ”jaa”, ed. Stenius-Kaukosen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 51 ei-ääntä; poissa 41. (Koneään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

27, 29, 43 ja 43 a — 43 c §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän toisen lakiehdotuksen 3 ja 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Edustajat Wahlström ja Ahde merkitään läsnä oleviksi.

7) Ehdotus laiksi eräiden asuntolainojen lyhennysten ja korkojen lykkäämisen väliaikaisesta järjestämisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 180
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 11
Suuren valiokunnan mietintö n:o 188

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 188. Eilen pidetyssä täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi ja asian käsittely keskeytettiin.

Yleiskeskustelussa on ed. Löyttyjärvi ed. Apukan kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Löyttyjärven ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 134 jaa- ja 22 ei-ääntä; poissa 43. (Koneään. 18)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—10 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Jatkettu kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 129
Toivomusaloitteet n:ot 51 ja 89
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62
Suuren valiokunnan mietintö n:o 154
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62 a

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62 a. Valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 4 momentin mukaan eduskunta voi nyt hyväksyä tai hylätä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä ehdotetun lakiehdotuksen.

Lopuksi tehdään päätös viime perjantaina pidetyssä täysistunnossa ed. Laaksosen ed. Apukan kannattamana tekemästä, perusteluja koskevasta ehdotuksesta samoin kuin ed. E. Ahon ed. Tenhiälän kannattamana tekemästä, toivomusaloitetta n:o 89 koskevasta ehdotuksesta.

Keskustelu:

Ed. Laaksonen: Arvoisa rouva puhemies! Moottoriajoneuvoverolain käsittelyn yhteydessä me olemme opposition taholta tuoneet usean kerran esille ne keskeiset puutteet ja heikkoudet, jotka tähän mielestämme liittyvät. Ensinnäkin lisätty moottoriajoneuvovero linja-autoliikenteelle on epäoikeudenmukainen. Se heikentää joukkoliikenteen mahdollisuuksia toimia haja-asutusalueilla, ja näin palveluvarustus tulee heikkenemään. Kannattamattomia linja-autovuoroja tullaan lopettamaan.

Me olemme korostaneet myös sitä, että olisi ollut järkevää, jos hallitus olisi ottanut huomioon valtiovarainministeriön, liikenneministeriön ja alan järjestöjen neuvottelukunnan ehdotuksen siitä, että linja-autoliikenteelle sallittaisiin verottomalla polttoaineella, polttoöljyllä, ajo.

Kun näin ei ole käynyt, rouva puhemies, ehdotan, että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hylätään.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ilmeisen hyvin perusteltua hylkäysehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laaksosen ed. Pekkarisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin äänestetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Aittoniemi, Antvuori, Backman, Björklund, Björkstrand, Bärlund, Donner, Dromberg, Elo, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Häkämies, Hämäläinen, Ikkala, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Joutsensaari, Järvenpää, Järvisalo-Kanerva, Kalliomäki, Kanerva, Karkinen, Kautto, Kekkonen, Kettunen, Knuuttila, Korkia-Aho, Kärhä, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, Laitinen, Lamminen, Lapiolahti, Laurila, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luttinen, Malm, Melin, Metsämäki, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mönkäre, Mörttinen, Niinistö, Nyby, Nyman, Ollila, Paasilinna, Paavilainen, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Puolanne, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rehn, Renlund, Riihijärvi, Rinne, Rusanen, Saarinen, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Savolainen, Siitonen, Skinnari, Särkijärvi, Taina, Taxell, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen,

Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Viinanen, Viljanen, Vuoristo ja Vähänäkki.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Alaranta, Almgren, Andersson, Anttila, Apukka, Astala, Fred, Haavisto, Hautala, Heikkinen, Helle, Ikonen, Isohokana-Asunmaa, Jokinen, Jokiniemi, Juhantalo, Jätteenmäki, Kankaanniemi, Kietäväinen, Kääriäinen, Laaksonen, P. Lahtinen, Laine, Lehtosaari, P. Leppänen, U. Leppänen, Löyttyjärvi, Maijala, Männistö, Paloheimo, Pekkarinen, Pesälä, Pulliainen, Puska, Renko, Ryyänen, Röntynen, Saapunki, Seppänen, Sillanpää, Siuruainen, Soininvaara, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Tenhiälä, Tennilä, Tähkämaa, Uitto, Wahlström, Vihriälä, Virolainen, Väistö, Väyrynen ja Väänänen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, E. Aho, Ajo, Ala-Harja, Alho, Hetemäki-Olander, Hietala, Hurskainen-Leppänen, Huuhtanen, Jouppila, Jurva, Jääskeläinen, Kasurinen, Kauppinen, Kempainen, Kohijoki, Koistinen, Kokko, Kuuskoski-Vikatmaa, Lax, Liikanen, Mattila, Miettinen, Moilanen, Mäkipää, Nieminen, Nordman, Paakkinen, Paasio, Pelttari, Pohjola, Pokka, Puhakka, Puisto, Rauramo, J. Roos, T. Roos, Saari, Sarapää, Suominen, Vistbacka, Vähäkangas ja Zyskiewicz.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 43. (Koneään. 19)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Seuraavaksi äänestetään perusteluja koskevasta ed. Laaksosen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Laaksosen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 94 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 52. (Koneään. 20)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt äänestetään toivomusaloitetta n:o 89 koskevasta ed. E. Ahon ehdotuksesta.

Joka yhtyy valiokunnan hylkäävään ehdotukseen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on toivomusaloitteen n:o 89 ponsi hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 51 ei-ääntä; poissa 51. (Koneään. 21)

Eduskunta on yhtynyt valiokunnan hylkäävään ehdotukseen.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen n:o 51 hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus laiksi fosforilannoiteverosta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 125

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65

Suuren valiokunnan mietintö n:o 164

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Kuten täällä lain aikaisemmissa käsittelyissä on käynyt ilmi, keskusta pitää tarkoituksenmukaisena maatalouden lannoitteiden tarpeettoman ja saastuttavan käytön vähentämistä. Ympäristövero on tähän aivan oikea keino. Me periaatteessa kannatamme oikeaoppisen ympäristöveron käyttöä tähän tarkoitukseen.

Me emme kuitenkaan voineet hyväksyä toisen käsittelyn yhteydessä sitä, että tämä laki tulisi voimaan ensinnäkin kesken lannoite-

tevuoden, niin kuin hallituksen esitys käytännössä merkitsee. Me edellytimme lisäksi, että oikeaoppisen ympäristöveron tapaan tämän ympäristöveron kiristämisen vastapainoksi olisi elinkeinon muuta verotusta vastaavalla määrällä vähennettävä. Liioin tämä esityksemme ei mennyt läpi. Toimme myös lakiesitykseen liittyvän vastalauseemme perusteissa ilmi sen seikan, että toinen tapa käyttää fosforiveron tuotto olisi se, että se suunnattaisiin maatalouden ympäristöinvestointien rahoittamiseen ja tukemiseen. Me emme saaneet liioin tälle periaatteelle myötätuntoa ja vastakaikua aiemmissa käsitteilyissä.

Kuitenkin toisen käsittelyn yhteydessä ministeri Pohjala eduskunnassa käydyssä keskustelussa totesi, että ministeriön tarkoituksena on se, että jatkossa fosforiveron tuotto ruvettaisiin käyttämään maatalouden ympäristöinvestointien tukemiseen. Ministerin lupaus ilahduttaa keskustan eduskuntaryhmää, ja me todella toivomme, että näin voitaisiin mahdollisimman nopeasti menetellä.

Tässä vaiheessa olisikin tarkoituksenmukaista, että tätä lakiesitystä, joka ei pidä sisällään tuota mahdollisuutta, ei tässä yhteydessä vielä hyväksyttäisi vaan tämä lakiesitys hylättäisiin ja että hallitus toisi ministeri Pohjalan idean mukaisen uuden lakiesityksen eduskuntaan niin, että se laki tulisi voimaan lannoitevuoden alusta lähtien, ja edelleen niin, että fosforiveron tuotto käytettäisiin sataprosenttisesti ministerin lupauksen mukaisesti maatalouden ympäristöinvestointien rahoittamiseen. Näin toivomme.

Tästä syystä ehdotan, arvoisa puhemies, että lakiehdotus hylättäisiin.

Siltä varalta, että eduskunnan enemmistö kuitenkin vie tämän lakiesityksen nyt läpi kolmannessa käsittelyssä, ehdotan, että lain perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa: "Eduskunta edellyttää, että fosforiveron tuotto käytetään jatkossa täysimääräisesti maatalouden ympäristöinvestointeihin ja että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin tarvittavan lainsäädännön aikaansaamiseksi."

Ed. Löyttyjärvi: Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen puhui oikeaoppisesta ympäristöverosta. Mielestäni oikeaoppinen ympäristövero on sellainen, jolla voidaan vaikuttaa haittaa vähentävästi. Aivan ilmeisesti fosforilannoitevero juuri tällä tavalla toimii,

eli sitä kautta voidaan vaikuttaa luonnon ja ympäristön tilaan. Fosforilannoitevero on vain pieni askel kohti sellaista ympäristöverotusta, jolla saastekuormaa vesistöihin voitaisiin vähentää.

Aikaisemmissa käsittelyissä lannoitteiden osalta otettiin esille myös typpipäästöt. Tämän lisäksi tulisi tarkastella vesistöjen saastuttajia maataloutta laajemmin. Pitäisi saada ympäristöverojen piiriin myös teollisuus, esimerkiksi kalanviljely ja myös yhdyskunnat. Myös veron perustetta tulisi laajentaa siten, että paitsi fosfori ja typpi mukana olisivat myöskin klooriyhdisteet, joiden kautta päästäisiin puuttumaan puunjalostusteollisuuden erittäin raskaisiin vesistölle aiheuttamiin haittoihin. Tarkoituksenmukaista olisi varmasti selvittää myöskin se, miten orgaanisia päästöjä ylipääntensä voitaisiin verottaa niiden biologisen hapon kulutuksen perusteella.

Me toivommekin, että tähän suuntaan ympäristöverotusta kehitetään ja varsin nopeasti saataisiin eduskunnan käsittelyyn laaja-alaisesti vesistöjen tilaan vaikuttava ympäristöverojen järjestelmä.

Ed. Tenhiälä: Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen toisessa käsittelyssä ministeri Pohjala käytti erittäin hyvän puheenvuoron, jossa hän selvitti niitä tavoitteita, joita hänellä on tämän lain osalta ja mitä olisi ollut tähän mennessä. Tämän vuoksi paikallaan olisi juuri se, mitä ed. Pekkarinen esitti, että lakiesitys hylättäisiin.

Tämän vuoksi kannatan hylkäysehdotusta.

Kuten tiedämme, verojen kerääminen pelkästään ei ratkaise haittojen eliminoimista, vaan samanaikaisesti pitää todella tehdä jotain. Tässä tapauksessa pitäisi ohjata varoja haittojen eliminoimiseen. Samaan johtopäätökseen liittyy ed. Pekkarisen perustelulausumaehdotus, jota näin ollen kannatan.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Asian aikaisemmista käsittely-yhteyksistä on käynyt vakuuttavasti ilmi, että vihreät ovat hallituksen esityksen hyväksymisen kannalla.

Kiinnitän erityisesti huomiota ed. Pekkarisen tekemään perusteluja koskevaan lausumaehdotukseen. Minä ymmärrän hyvin sen, että tässä nimenomaisessa tapauksessa näin todella voitaisiin ajatella. Mutta jos tämä hyväksytään juuri tässä muodossa, se on suurin piirtein ennakkokannanotto sille, että

kaikissa muissa ympäristöverotilanteissa pitää tismalleen täsmälleen samalla tavalla suorittaa palautusjärjestelmä, kun perusteluehdotus on nimenomaan kirjoitettu tähän muotoon.

Samalla kun hyväksymme tämän ajatuksen, en henkilökohtaisesti voi olla kannattamassa tätä pontta sen muotoilun takia, koska tämä johtaa eräänlaiseen ennakkotapauskäytäntöön, jossa loogisesti täytyy näin menetellä joka ikisessä vastaavassa tapauksessa tulevaisuudessa.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Olisin toivonut, että ed. Pulliainen olisi voinut olla ehdotuksen takana. Minun ymmärtääkseni tämän periaatteen toteuttaminen ei välttämättä johda siihen, että kaikessa pitäisi täsmälleen samalla tavalla menetellä. Itse asiassa toisen käsittelyn yhteydessä esitimme toisena vaihtoehtoisena keinona sitä, että muuta verotusta vastaavasti kevennettäisiin sillä määrällä, minkä ympäristövero kyseistä elinkeinoa rasittaa.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Jos ed. Pekkarinen ja keskustan ryhmä olisivat muotoilleet tämän kohdan niin, että tässä erityisessä tapauksessa menetellään näin, silloin se olisi vielä ollut hyväksyttävissä, mutta ei näin yleisessä muodossa, jossa kehoitetaan suoranaisen lainsäädännön säätämiseen tällä kehäkierroksella.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Muistutan ihan lyhyesti ed. Pulliaiselle siitä, että ministeri Pohjala kaksi kolme päivää sitten käyttämässään puheenvuorossa ymmärtääkseni nimenomaan lupasi, että tätä tarkoitusta varten hallitus valmistelee lainsäädännön. Tämän lainsäädännön perään tässä tavallaan kysytään.

Ed. Rinne: Rouva puhemies! Luonto ei odottele ministerin lupauksia, että mahdollisesti jotakin joskus tehdään. Kyllä siitä on lähdettävä, että tämä vero pitää saada aikaan. Aika mielenkiintoinen on keskustapuolueen kanta. Kyllä se linja tekee täysin mahdolliseksi, jos tätä logiikkaa noudatetaan, kaikenlaisen ympäristönsuojelun, jos se on kokonaan omasta rahapussista kiinni.

Menkööt miten menee, kunhan vain oma etu turvataan. Se on niin lyhytnäköistä politiikkaa, että siitä ei kyllä seuraa hyvää.

Ed. Paloheimo: Rouva puhemies! Haluan lohduttaa ed. Pekkarista sillä, että vaikka ed. Pekkarinen olisi ponteensa pistänyt, että tässä erityisessä tapauksessa, niin minä en olisi siinäkään tapauksessa kannattanut sitä samoista syistä, joita ed. Pulliainen esitti aikaisemmin.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Oli mukava kuulla ed. Paloheimon näkemys tähän asiaan. Totean kuitenkin, että nimenomaan sen takia, että ministeri Pohjala ilmoitti hoitavansa tässä erityisessä tapauksessa asian kuntoon ensi vuoden puolella, ja se tulee siis näin kuntoon, sen takia ei pidä sellaista ennakkotapausta luoda, jonka vanhina on kaikissa myöhemmissä vastaavissa tapauksissa.

Ed. Renko: Rouva puhemies! Oikein ilahduttaa nähdä, miten ed. Pekkarisen ja keskustan ponsi näyttää ärsyttävän niitä ihmisiä, jotka ovat jo sitoneet käteensä niin, etteivät voi tulla tämän taakse. Tässähän isketään asian ytimeen eli ohjataan paitsi fosforivero sen lisäksi myös tuotto niin, että se on ympäristöä hoitavaa, ja vesiensuojelun tavoiteohjelman mukaisiin tavoitteisiin päästään nopeammassa aikataulussa kuin ilman tämän tyylistä linjaa, mitä ministeri Pohjala nyt ajaa ja keskusta nyt tukee.

Ed. Männistö: Arvoisa puhemies! Kannotto ed. Pekkarisen ponteen on vähän vaikea, kun ei täsmällisesti osaa ajatella, mitä tällä tarkoitetaan. On erinomainen asia, että ympäristöverot käytetään ympäristöhaittojen estämiseen ja mahdollisten haittojen korjaamiseen. Mutta kun tässä sanotaan "täysimääräisesti maatalouden ympäristöinvestointeihin", tämä saattaa pitää sisällään sen ajatuksen, että veron tuottoa ei voisiakaan käyttää niihin yhteiskunnan toimesta tehtäviin korjauksiin, mitä maatalouden päästöt edellyttävät, vaan ainoastaan maatalouselinkeinon omiin investointeihin. Tämä ainakin minulle tekee vaikeaksi tämän ponnin ymmärtämisen ja hyväksymisen.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Äskettäin kuullun puheenvuoron johdosta toteaisin, että tuotto 30 miljoonaa on pieni raha siihen nähden, mitä maatalouden vesistönsuojeluinvestointien on arvioitu maksavan. Ne ovat noin 500 miljoonaa. Tässä suhteessa tuoton suuntaaminen nimenomaan maatalouden ympäristöinvestointeihin on kiireellisimpiä tehtäviä, jos me pyrimme vesiensuojelun tavoiteohjelman mukaisiin toimiin.

Ed. Röntynen: Arvoisa puhemies! Olen mielenkiinnolla kuunnellut tätä keskustelua fosforiverosta sikäläkin, että kun tämä vero maataloudelta kerätään, lienee kyllä myös luonnollista, että varat ohjattaisiin maatalouteen ja sitä kautta myös vesiensuojeluun.

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! Olemme kannattamassa tätä perustelulausumaehdotusta. Meistä kerättävät ympäristöverot pitää käyttää ympäristön tilan parantamiseen kaikissa tapauksissa. Sellaisissa ympäristöveroissa ei ole mieltä, että ne ovat valtiontalouden paikkaamista.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Keskustan ryhmän jäsenille ed. Pekkariselle ja ed. Rengolle pyydän huomauttaa, että puheenne, jotka perustuvat ponsiesityksen sisältöön, ovat kyllä aikamoista tuulen pieksäntä sen tähden, että tähän juuri olette hylkäämässä tämän esityksen, jolla jotain rahaa saataisiin. Te puhutte nyt rahan käyttämisestä, mutta olette itse asiassa sitä vastaan, että yleensä rahaa perittäisiinkin.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Tästä ponnesta on nyt tulossa aika periaatteellinen keskustelu. Ed. Tennilä sanoi, että hän kannattaa tätä pontta, koska ympäristöverot pitää käyttää ympäristönsuojeluun. Jos tässä ponnessa olisi kysymys vaikka seuraavana päiväjärjestyksessä olevasta polttoaineverosta — sitä kerätään myös teollisuudelta — ja siinä lukisi, että se pitäisi käyttää teollisuuden ympäristöinvestointeihin, niin kannattaisiko ed. Tennilä sitäkin? Ja mikäli kannattaa, hän on tekemässä hyvin monimutkaista järjestelmää, joka voidaan teoreettisesti osoittaa tavattoman tehottomaksi ja huonoksi. Kyllä hinta pannaan

haitalle, ja investoinnit ovat sen asia, joka on vastuussa tuotannosta. Tällä tavalla syntyy oikeampi talous.

Mitä tulee tämän veron korvaamiseen maataloudelle, siinä keskustalaiset eivät ihan kokonaan ole väärässä. Tässä korvamerkinäissä he ovat minusta täysin väärässä, koska ympäristömäärärahoja maatalouteen pitäisi saada enemmän kuin tämä vero tuottaa. Muutenkin sama ongelma koskee korvamerkitsemistä. Siinä vaiheessa, kun ymmärretään, että meidän pitää alkaa hehtaarisatoja alentaa samalla tavalla kuin EY-maissakin on suunniteltu eli voimakkaalla typpilannoitusverolla, joka tuottaa satoja miljoonia markkoja, siinä vaiheessa se on pakko tietysti korvata maataloudelle, koska muuten maatalous sortuu ja sillä tavoin suhteellisia hintoja muutetaan. Tämän veron tuottoa on aika vaikea arvioida, koska tarkoituksena on myös radikaalisti vähentää fosforin määrää lannoitteissa. Tässä puhutaan aika hypoteettisista tuotoista.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Tennilälle toteaisin, että ajattelen niin, että ympäristöverojen tuoton pitäisi olla 10 miljardin markan luokkaa. Kun ympäristöverot käyttäytyvät kuten liikevaihtoverot, niistä seuraa, että vähätuloisimmat joutuvat niistä eniten kärsimään. Tämän vuoksi kannatan, niin kuin olen todennut jo moneen kertaan, näiden tuottojen käyttämistä myös sosiaaliin tulonsiirtoihin niin, että ympäristönsuojelua ei kaikkein vähätuloisimmilla ja -osaisimmilla makseta. Voisi kuvitella, että tämä sopisi myös devalaiseen ajatteluun, kunhan vähän tarkistatte kantaanne.

Ed. Jokiniemi: Arvoisa puhemies! Ed. Astalan puheenvuoron johdosta totean, jotta olisimme odottaneet, että hallitus nimenomaan olisi ohjannut varoja erilaisiin toimenpiteisiin, joilla pyritään ongelmia hoitamaan, mutta näinhän hallitus ei ole tehnyt.

Ed. Pekkarisen ponnassa nimenomaan edellytetään, jotta näin tulisi hallituksen pikaisesti toimia. Tämähän on vain tietynlainen vero, joka menee yhteiseen valtion kassaan. Tämä ei edellytä, että hallitus ryhtyisi millään tavalla edistämään näitä toimenpiteitä. Näistä asioista on puhuttu varsin useaan otteeseen tässä salissa. Ymmärrämme ongelman emmekä ole asioita vastustamassa. Tä-

mähän tavallaan lisää edelleenkin elintarvikkeiden hintaa, sinne laitetaan veroja päälle. On hyvin paljon puhuttu siitä, että elintarvikkeiden hintoja pitäisi pystyä laskemaan. Liikevaihtoverot ja kaikki muut verot kohdistuvat tänne, ja sitten ihmetellään, että mikä näitä nostaa. Valtiohan nostaa omilla toimenpiteillään.

Pyrimme todella järkeviin ratkaisuihin näissä asioissa ja olisimme odottaneet, jotta hallituksella olisi ehdotuksia. Olemme tarjonneet ehdotuksia, ja myös MTK:n taholta on tehty omia maataloutta koskevia ympäristönsuojelusuunnitelmia ja lähdetty rakentavassa hengessä liikkeelle. Aloite on nyt hallituksella. Tässä olisi ollut erinomainen mahdollisuus avata pää.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Olisi odottanut, että ed. Astala olisi herkemmällä korvalla kuunnellut ed. Tennilän puheenvuoroa, koska siellä oli se ydin, että yleistä rahankeruuta ilman, että raha käytetään ympäristön hyväksi, ei hyväksytty. Tämähän on keskustan ponnen ajatuksen tausta. Onko ymmärrettävissä myös niin, että ne, jotka tätä epäilevät tai vastustavat, hyväksyvät sen, että kunhan veron maksat, niin saastuttaa saat? Näinhän asia ei voi olla, koska emme pääse ympäristöpoliittisissa toimenpiteissä eteenpäin tällaisella linjalla. Keskustan esittämä ponsi sekä ohjaa lannoitteiden vähentämiskäyttöä, koska verohan joka tapauksessa tulee voimaan, jos hallituspuolueet näin ovat päättäneet, että lisäksi nopeuttaa vesistöjen saastepäästöjen kuriinpanoa.

SKDL:ltä peräänkuuluttaisin sitä, että kun yleensä olemme olleet pienituloisten viljelijöiden yhteisellä asialla, niin tämähän tarkoittaa sitä, että pienituloisen viljelijän maksaa fosforivero ja se käytetään teollisuuspäästöjen kuriin saattamiseen. Minusta se on väärän suuntaista sosiaalipolitiikkaa pohjimmiltaan ja hengeltään.

Ed. Kietäväinen: Arvoisa puhemies! Ed. Astalalle lähinnä ja muutamille muille edellä puheenvuoron käyttäneille toteaisin ensinnäkin: Ettei nyt vain tässä keskustelussa pelkästään kuviteltaisi, että ympäristöverot riittäisivät yksin ratkaisemaan ympäristöongelmat; näinhän ei tapahdu. Tarvitaan myös normeilla ohjauksen tiukentamista, jotta hyvään tulokseen voidaan päästä.

Miksi sitten keskustalaiset ovat hylkäämässä tämän? Vastaus on tullut esiin jo monesti, mutta toistettakoon lyhyesti: Koska ministeri Pohjala on luvannut tuoda paremman esityksen, joka lähtee esittämältämme pohjalta. (Ed. Rinne: Sitä joutuu odottamaan vielä!) — Ministeri voi tuoda esityksen hyvin nopeasti, kun se on luvattu, ja tämä on hyvin järkevä linja. Talven aikana ei lannoiteta, ed. Rinne.

Mitä tulee budjettiin, niin haluaisin ed. Aсталle muistuttaa, että budjetissa momentilla 35.25.41 on varattu vain 1,8 miljoonaa markkaa tähän tarkoitukseen, eli se ei riitä yhtään mihinkään. Momentin rahojen, maatalouden vesiensuojeluinvestointien, käyttöalue on rajattu niin, että ylivoimaisesti valtaosa Suomesta ei saa penniäkään tästä avustuksesta käyttöönsä. Mielestämme tuota markkamäärää tulisi huomattavasti lisätä. Kun muutakaan kautta, sitä ei ole pystytty turvaamaan, ed. Pekkarisen tie on tässä yhteydessä tätä ajatusta tukeva ja turvaava. Mielestämme myös olisi syytä korottaa vesiensuojeluinvestointien avustusprosenttia 50 prosenttiin, minkä vesi- ja ympäristöhallituksen on tässä yhteydessä esittänyt.

Lopuksi: yleisellä tasolla olen pitkälle vihreiden kanssa sitä mieltä, ettei haittaveron tuottoa tule sitoa käyttötarkoitukseen tiukalla korvamerkinnällä.

Ed. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Olin todella hämmästynyt kuunnellessani ed. Aсталan puheenvuoroa, koska siitä hyvin helposti sai sellaisen kuvan, että ed. Astala tulkitsee ed. Pekkarisen ponnen sillä tavalla, että me muka vastustamme fosforiveron käyttöönottoa. Oppositiolla ja vähemmistöllä ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin siinä vaiheessa, kun lainsäädäntöä ollaan hyväksymässä, pyrkiä edellyttämään, mihin se käytetään.

Viittaan siihen, mitä ministeri Pohjala täällä aivan oikein totesi, että jatkossa fosforiveron tuotto tulee käyttää täysimääräisesti maatalouden ympäristöinvestointeihin. Tässä nyt, ed. Astala, teidän ryhmälenne samoin kuin hallituspuolueidenkin ryhmille tarjoutuu tilaisuus tehdä eduskunnassa päätös, joka velvoittaa ministeriä valmistelemaan tarvittavan lainsäädännön ja toteuttamaan sen käytännössä, mistä käsittääkseni olemme pitkälti yhtä mieltä.

Valtiovarainministeri Liikanen: Arvoisa puhemies! Kun eduskunnan eri käsittelyvaiheissa on tullut oppositiota suomittua joskus ehkä vähän liiankin kovasti, niin tässä yhteydessä haluan lausua vilpittömän iloni siitä, että ympäristöveron käsittelyn vaiheissa on ollut eduskunnassa oppositiorhymiä, joiden kanta on keväällä sama kuin syksyllä. Tällaisia ryhmiä ovat olleet SKDL, deva ja vihreät, vähän painotuksista riippuen. Jotta ympäristöpolitiikassa voi olla uskottava, pitää jaksaa vuoden alusta vuoden loppuun olla samalla kannalla. Jokainen tietää, että sen tyyppinen ympäristöveroajattelu, jossa kaikki verot sidotaan suoraan johonkin menokohteeseen, tuhoaa koko tämän välineen käytön ennen pitkää. Se tekee ympäristöveroista mitättömän pieniä.

Ed. Tennilä: Arvoisa puhemies! Selvennykseksi sanon, että olen tämän haittaveron hyväksymisen kannalla, mutta kannatamme ed. Pekkarisen ponsilauselmaa. Meidän mielestämme ympäristöveroilla pitää olla kaksi tavoitetta: ensinnäkin, että ne ohjaavat saastuttamisen vähentämiseen, ja toiseksi, että näitä tuottoja käytetään ympäristönsuojelun tehostamiseen, investointien rahoittamiseen jne. Ympäristön tilan parantaminen on sellainen tavoite, johon tarvitaan rahaa ja on käytettävä sitä rahaa, joka tällä tavoin kerätään juuri siihen tarkoitukseen. Minä en hyväksy esimerkiksi sitä ajattelua, että kerätään ympäristöveroja valtion kassaan vaikkapa esimerkiksi armeijan hankintojen rahoittamiseen.

Ed. Fred: Arvoisa puhemies! Ilmoitan vain sen, että kristillisen liiton eduskuntaryhmä tulee äänestämään ed. Pekkarisen ponnen puolesta. Maatalous on hyvin merkittävä saastuttaja. Muun muassa vesistöt kärsivät maatalouden saastutuksesta. Minäkin olen saanut kirjeitä rantojen asukkailta, jotka kertovat, että kun keväisin lietesäiliöistä ajetaan virtsaa pelloille, saasteet valuvat vesistöihin. Eräskin kertoi kirjeessään, että kalat suorastaan maistuvat lannalle, joten niitä ei voida syödä. Tehkää jotain tämän asian korjaamiseksi! Esimerkiksi käyttämällä näitä ympäristöveroja lietesäiliöitten rakentamiseksi siten, että niihin voidaan panna vuoden sisältö, eräiltä osin voimme olla poistamassa ympäristön haittavaikutuksia.

Ed. Löyttyjärvi: Arvoisa puhemies! Ympäristöveroilla tulee todella olla se pää-tarkoitus, että niiden kautta voidaan parantaa ympäristön tilaa. Jotkut näyttävät näkevän ympäristöverojärjestelmässä mahdollisuuden uudistaa koko verotussysteemi siten, että mm. progressiivista tuloverotusta voitaisiin tuntuvasti alentaa ja nimenomaan siirtää tätä kautta verotuksen painoa myös kulutukseen.

Täällä ed. Pulliainen puhui kymmenien miljardien markkojen tuotosta. Sillä tasolla, millä nyt liikutaan, on todella kysymys huomattavasti pienemmistä rahamääristä. Tässä on kysymys muutamasta kymmenestä miljoonasta, seuraavan asian kohdalla vähän enemmän. Jotta näillä vähäisillä ympäristöveroilla, joita nyt säädetään, olisi mahdollisimman tehokas vaikutus, niiden tuotto tulisi myös käyttää samaan tarkoitukseen eli ympäristön tilan parantamiseen. Esimerkiksi maataloudessa voitaisiin tämän veron vaikutusta lisätä sitä kautta, että maatalous voisi käyttää näitä rahoja ympäristön, mm. vesien suojelemiseksi. Tästä syystä olemme tämän ponsiesityksen kannalla samalla, kun tuemme tätä lakiehdotusta ja tämän suuntaista ympäristöverolainsäädäntöä.

Ed. Astala: Rouva puhemies! Ensinnä SKDL:n ryhmän jäsenenä kiitän ministeri Liikasta saamastamme tunnustuksesta. Ed. Jokiniemelle totean, että olen kiinnittänyt puheenvuorossani huomiota vain keskustan epäloogiseen asian käsittelytapaan tänään. Kun meillä on käsittelyssä ehdotus laiksi fosforilannoiteverosta, jonka keskusta nyt ehdottaa hylättäväksi, siis hylättäväksi, niin he kuitenkin samaan aikaan tekevät ponnen, jossa vaativat, että fosforiveron tuotto, se tuotto, joka tämän lain toteuttamisella aikaansaataisiin, käytettäisiin maatalouden ympäristöinvestointeihin jne. Olen kiinnittänyt huomiota asian epäloogiseen käsittelytapaan. Muuten olen sitä mieltä, että ympäristöverojen tuotto voidaan käyttää ja on hyvin suotavaa käyttää ympäristöinvestointeihin. Mutta yhdyn ed. Pulliaiseen siinä suhteessa, että näin tiukkasanaisesti asiaa ei voi julki-tuoda.

Ed. Soininvaara: Rouva puhemies! Pyysin oikeastaan puheenvuoron ed. Anttilan puheenvuoron johdosta, kun hän epäili,

että olemme saaneet tästä ponnesta sellaisen käsityksen, joka kuulemma on virheellinen, että keskustapuolue vastustaa tätä lakia. En tästä ponnesta ole saanut, mutta siitä, että he ovat ehdottaneet sitä lakia hylättäväksi, voi helposti saada sellaisen käsityksen.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! On valitettavaa, että ed. Astala joko ei ollut paikalla tai sitten hän ei ole ymmärtänyt sitä, mitä kerrottu on siitä filosofiasta, mihin perustuu keskustan menettely tässä asiassa. Tämä lakiesityshän ei sisällä sitä mahdollisuutta, että tämän veron tuotto käytettäisiin maatalouden ympäristöinvestointeihin. Esimerkiksi siitä syystä, arvoisa puhemies, me esitämme tätä lakia hylkyyn tässä. Mutta kuten pöntöstä äsken sanoin, me kannatamme sitä ja toivomme, että jos tämä hylättäisiin, hallitus antaisi mahdollisimman nopeasti uuden lakiesityksen, joka astuisi voimaan lannoitevuoden alusta 16.6.1990. Se lakiesitys pitäisi sisällänsä ne periaatteet, mitä myös tähän ponteen on liitetty, sen, että veron tuotto voitaisiin käyttää maatalouden ympäristöinvestointeihin.

Tämä on meidän ajattelumme. Esitämme tätä hylkyyn ja uuden lakiesityksen antamista sen sisältöisenä, mitä tässä kerroin. Jos ei tämä esitys hylkäämisestä kumminkaan mene tässä salissa läpi, sille varalle olen esittänyt tätä perustelulausumaa, jossa edellytetään, että joka tapauksessa myöhemmässä vaiheessa verotuotto voitaisiin suunnata ympäristöinvestointeihin ja että hallitus ryhtyy tässä tarkoituksessa toimenpiteisiin, joista ministeri Pohjala täällä jo lupauksia kyllä antoi.

Ed. Törnqvist: Arvoisa puhemies! Pyy-sin tämän oikeastaan vastatakseni ed. Fredin puheenvuoroon, kun hän kertoi, miten merkittävä saastuttaja maatalous on. Sen toki tiedämme kaikki. Kun kävelemme kesällä tai keväällä rantoja pitkin, niin pelloilta valuu saastevesiä järveen, ja monta kertaa rannat ovat uimakelvottomia. Mutta ihmettelen myös sitä, eikö maataloudelle itselleen sitten voida katsoa kuuluvan minkäänlaista vastuuta oman ympäristönsä suojelemisesta. Pitääkö aina lähtökohtana olla se, että ensin sovitaan, mitä valtio maksaa, ja sitten ruvetaan harkitsemaan sitä, suojellaanko? Minusta tässä on aivan periaatteellinen ristiriita.

Emme me voi lähteä siitä, että ensin sovitaan maksaja ja sitten ruvetaan suojelemaan. Kyllä maataloudelle itselleenkin kuuluu vastuu omasta ympäristöstään.

Ed. Astala: Rouva puhemies! Ed. Pekkariselle totean, että olen hyvin tarkoin kuunnellut hänen puheenvuorojaan, jotka ovat liittyneet haittaveroihin. Olen mielestäni myös ymmärtänyt ne. Olen kuitenkin havainnut niissä jonkinasteisia epäloogisia johdopäätöksiä siihen nähden, mitä mieltä oppositio yleensä on ollut yhdessä haittaveroista.

Kiinnitän lopuksi huomiota mielestäni epäloogiseen asian käsittelytapaan. Kun ollaan hylkäämässä fosforiveroa, niin ollaan kuitenkin samassa esittämässä ponsilausemaa tämän fosforiveron tuoton käytöstä. Muuten olen sitä mieltä, että maatalouden ympäristöinvestoinnit ovat hyvin tärkeitä.

Ed. Paloheimo: Arvoisa puhemies! Tässä nyt sotketaan kaksi asiaa toisiinsa. Ympäristövero käsitteenä on vero, joka sinällään vaikuttaa myönteisesti ympäristöön. Ympäristövero vaikuttaa myönteisesti ja sitä tulee kantaa ihan riippumatta siitä, mihin verotulot käytetään. On kokonaan toinen asia sitten ohjata ympäristönsuojeluun, ympäristöinvestointeihin tai johonkin muuhun ympäristön kannalta myönteiseen kohteeseen, rahaa, ja se on taas täysin riippumaton siitä, mitä veroja käyttäen ne varat on aikanaan kerätty. Toivoisin, että tässä keskustelussa voitaisiin jatkossa nämä kaksi asiaa erottaa selvästi toisistaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Tenhiälän kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Sen varalta, että lakiehdotus hyväksytään, on ed. Pekkarinen ed. Tenhiälän kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää, että fosforiveron tuotto käytetään jatkossa täysimääräisesti maatalouden ympäristöinvestointeihin ja että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin tarvittavan lainsäädännön aikaansaamiseksi.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin on äänestettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ahde, R. Aho, Ahonen, Aitto-niemi, Alho, Almgren, Andersson, Antvuori, Apukka, Astala, Backman, Björklund, Björkstrand, Bärlund, Dromberg, Elo, Fred, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hautala, Helle, Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Häkämies, Hä-mäläinen, Ikkala, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Jokinen, Joutsensaari, Järvenpää, Järvisalo-Kanerva, Jääskeläinen, Kalliomäki, Kankaanniemi, Karkinen, Kasurinen, Kauto, Kekkonen, Kettunen, Knuuttila, Korkia-Aho, Kärhä, Laaksonen, Lahti-Nuuttila, P. Lahtinen, Laine, Laitinen, Lamminen, Lapiolahti, Laurila, P. Leppänen, Liikanen, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luttinen, Löyttyjärvi, Melin, Metsämäki, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Männistö, Mönkäre, Mörttinen, Niinistö, Nyby, Nyman, Paasilinna, Paasio, Paavilainen, Paloheimo, Perho, Pesola, Pietikäinen, Puisto, Pulliainen, Puolanne, Pystynen, Rajamäki, Rantanen, Rehn, Renlund, Riihijärvi, Rinne, T. Roos, Rusanen, Saarinen, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Savolainen, Seppänen, Siitonen, Skinnari, Soininvaara, Stenius-Kaukonen, Suominen, Särkijärvi, Taina, Taxell, Tennilä, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uitto, Uosukainen, Urpilainen, Wahlström, Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Viinanen, Vuoristo ja Vähänäkki.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Alaranta, Anttila, Heikkinen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Kietäväinen,

Kääriäinen, Lehtosaari, Majjala, Pekkarinen, Pelttari, Puska, Renko, Ryytänen, Röntynen, Saapunki, Sarapää, Sillanpää, Siuruainen, Tenhiälä, Vihriälä, Virolainen, Väistö, Väyrynen ja Väänänen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

E. Aho, Ajo, Ala-Harja, Donner, Gustafsson, Hetemäki-Olander, Hietala, Hurskainen-Leppänen, Huuhtanen, Jokiniemi, Joupila, Jurva, Jäätteenmäki, Kanerva, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Kokko, Kuuskoski-Vikatmaa, M. Lahtinen, Lax, U. Leppänen, Lindroos, Malm, Mattila, Miettinen, Moilanen, Mäkipää, Nieminen, Nordman, Ollila, Paakkinen, Pesälä, Pohjanoksa, Pohjola, Pokka, Puhakka, Ranta, Rauramo, J. Roos, Saari, Säilynoja, Tähkämaa, Westerlund, Viljanen, Vistbacka, Vähäkangas ja Zyskowitz.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 26 ei-ääntä; poissa 49. (Koneään. 22)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on äänestettävä perusteluja koskevasta ed. Pekkarisen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 36 ei-ääntä; poissa 52. (Koneään. 23)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

Ensimmäinen varapuhemies: Täysistunto keskeytetään toisen lakivaliokunnan kokoontumista varten. Istuntoa jatketaan kello 15.15.

Täysistunto keskeytetään kello 14.35.

Täysistuntoa jatketaan

kello 15.15.

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.

10) Ehdotukset laiksi polttoaineverosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 122
Lakialoitteet n:ot 83 ja 95
Toivomusaloitteet n:ot 156/1987 vp. ja 142/1988 vp.
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67
Suuren valiokunnan mietintö n:o 165

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Heikkinen: Herra puhemies! Kahdenkymmenen oppositiovuoden aikana kokoomus keskittyi erityisesti verotuskysymyksiin ja puolue opittiinkin tuntemaan verojen alentamisvaatimuksistaan. Kahdenkymmenen valistusvuoden aikana lupaukset menivät ainakin osittain perille, jopa äänestäjäkuntaan. Kuluneen kahden ja puolen vuoden aikana pääministeri Holkerin johtama hallitus on kuitenkin kokoomuksen ansiokkaalla myötävaikutuksella osoittautunut poikkeuksellisen nerokkaaksi ja tehokkaaksi verotuksen kiristäjäksi ja jopa uusien verojen keksijäksi: pellonraivaus-, rakennus- ja haattaverot esimerkkeinä mainitakseni.

Erityiskäsittelyyn ovat päässeet kuitenkin autoilijat, sillä ehkä kaikkein ankarimmat veron korotukset ovat kohdistuneet heihin. Polttoaineverolaki on ollut Holkerin hallituksen esityksestä eduskunnan käsittelyssä kaikkiaan kahdeksan kertaa. Kuusi kertaa veroa on korotettu, kerran alennettu ja kerran on ollut tekninen uudistus, joka ei vaikuttanut veron määrään.

Katsotaanpa sitten hiukan tarkemmin työn tuloksia. Syksyllä 1987 oli moottoribensiinin vero runsaat 99 penniä. Tämän esityksen jälkeen se nousee markkaan 55 penniin litralta. Nousu on yli 55 penniä ja 56 prosenttia. Lyijyttömän bensiinin vero oli syksyllä 1987 vajaat 75 penniä, nyt se nousee markkaan 28 penniin litralta. Nousu 53 penniä eli 71 prosenttia. Dieselöljyn vero oli tuolloin runsaat 56 penniä, ja nyt se nousee markkaan. Nousu on 43 penniä eli 76 prosenttia. Polttoaineveron tuotto on kasvanut vuoden 1987 tilinpäätöksen osoittamasta 3 192 miljoonan markan määrästä ensi vuoden budjettiesityksen mukaiseen 5 830 miljoonaan markkaan. Veron tuotto tulee lisääntymään 2 638 miljoonaa markkaa eli 83 prosenttia. Kolmessa vuodessa polttoaineveron tuotto lähes kaksinkertaistuu. Pelkästään verojen korotuksesta johtuva tuoton lisäys on yli 2 000 miljoonaa markkaa. Loppuosa lisäyksestä johtuu autokannan ja kulutuksen lisääntymisestä.

Millä perusteilla hallitus on polttoaineveroa korottanut? Muutama suora lainaus perusteluista. Syyskuussa 1987 perustelu: "Tie liikenteen verotusta koskeissa selvityksissä on todettu, että erityisesti raskaiden ajoneuvoyhdistelmien verotus on suhteellisen alhainen niiden tieverkostolle aiheuttamaan rasitukseen nähden ja muiden ajoneuvojen verotukseen verrattuna. Jotta erityisesti tavaraliikenteen verorasitus olisi nykyistä enemmän riippuvainen myös liikennesuoritteiden määrästä ehdotetaan dieselöljystä kannettavaa polttoaineveroa korotettavaksi." Kysyn, mitenkähän tämä veronkorotus on vaikuttanut ympäristön saastumisen vähenemiseen. Ei mitenkään! Liikennöitsijöiden kustannukset ja verenpaine kyllä nousivat.

Hallituksen esitys 8.1.1988: "Tarkoituksena on, että polttoaineveron lisätarkistuksista valtiolle kertyviä tuloja käytetään liikenneinvestointien lisärahoittamiseen. Raakaöljyn tuontihintojen mahdollisesti noustessa nyt

päätettävää lisäkorotusta tarkistetaan vastaavasti alaspäin." Maaliskuussa 25.3.1988: "Raakaöljyn alentumista ei tulisi siirtää liikennepolttonesteiden hintoihin. Tämän johdosta ehdotetaan, että osa raakaöljyn hinnan alentumisesta kerätään jälleen polttoaineverolla. Tarkoituksena on, että osa veronkorotuksista kertyvistä tuloista käytetään liikenneinvestointien lisärahoittamiseen. Raakaöljyn tuontihintojen mahdollisesti noustessa polttoaineverojen nyt päätettävää tasoa voidaan tarkistaa alaspäin."

Haluan muistuttaa tässä yhteydessä, että raakaöljyn hinta oli tuolloin hallituksen esityksen perustelujen mukaan 14,3 dollaria barrelilta. Raakaöljyn hinta on tuohon nähden nyt noussut yli 30 prosenttia. Mihin ovat unohtuneet verontarkistukset alaspäin? Missä viipyvät kahteen kertaan luvutut tieinvestointien lisäykset? Vain tyhjiä lupauksia.

Tässä hallituksen esityksessä 22.9.1989 "energian kulutuksen kasvun hillitsemiseksi ja energiantuotannosta ja kulutuksesta aiheutuvien ympäristöhaittojen vähentämiseksi ehdotetaan, — että liikennepolttonesteiden polttoaineveroa korotettaisiin." Hallituksen esitysten seurauksena polttoaineveron tuotto tulee nousemaan, kuten jo edellä olen todennut, vuoden 1987 noin 3,2 miljardista markasta runsaaseen 5,8 miljardiin markkaan vuonna 1990. Nousu on yli 2,6 miljardia markkaa eli 83 prosenttia. On tarvittu todella vilkasta ja luovaa mielikuvitusta, että kaikki nämä korotusesitykset on pystytty perusteluineen kirjaamaan paperille.

Arvoisa puhemies! Esillä olevalla polttoaineveron korotuksella, jota perustellaan ympäristöhaittojen vähentämisellä, ei ole todellisuudessa mitään vaikutusta ympäristöhaittojen vähenemiseen. Tietääkseni yksikään asiantuntija valiokunnassa ei ole nähnyt esitetyn veronkorotuksen vaikuttavan kulutuksen alentumiseen ja siten vähentävän liikenteen aiheuttamaa ympäristökuormitusta. Hallituksen esityksen johdosta vain verot kiristyvät ja vähittäishinnat nousevat ensi tammikuussa. Öljyalan Keskusliiton mukaan ensi tammikuussa maksaa lyijytön bensiini yli 40 penniä, moottoribensiini noin 40 penniä ja dieselöljy runsaat 20 penniä litralta enemmän kuin nyt.

Pohjois-Suomessa ja harvaan asutulla seudulla tänäkään päivänä autoilusta ei ole ainakaan merkittävää haittaa ympäristölle.

Pääkaupunkiseutu ja eräät muut ruuhka-alueet ovat asia erikseen. Ihmisten välttämättömän päivittäinen liikkuminen niin työ- kuin muillakin matkoilla alkaa olla Pohjois-Suomessa ja harvaan asutuilla seuduilla ja alueilla yksinomaan yksityisautojen varassa, koska linja-autovuorot ovat kannattamattomina vähennetty lähes olemattomiin. On kohtuutonta säilyttää tämän kansanosan harteille tällainen lisäkustannus, minkä polttoaineve-ron korotus tuo mukanaan. Tämä on aluepoliittisesti jälleen raju isku näitä alueita ja siellä asuvia ihmisiä kohtaan. En voi olla hyväksymässä tällaista umpimähkäistä ran- gaistusveroa.

Niin kuin jo totesin, pääkaupunkiseutu ja muut liikenne-ruuhka-alueet ovat asia erikseen. Täällä autoilukin varmasti vaikuttaa ympäristön saastumiseen. Mielestäni tulisi kuitenkin olla selkeät suunnitelmat ympäristöhaittojen korjaamisesta ja vasta sen jälkeen on rahoituksen hankkimisen ja järjestämisen vuoro.

Hallituksen esitys on sitä paitsi ympäristöhaittojen vähentämistavoitteen kanssa ristiriitainen ja harhaanjohtava. Lyijytön bensiini on ympäristöystävällinen, ja sen käytön lisäämisellä hallitus aikoo lakiesityksen perustelujen mukaan vähentää liikenteen aiheuttamaa ympäristökuormitusta. Hallituksen esitys merkitsee kuitenkin käytännössä sitä, että lyijyttömän bensiinin vero nousee suhteellisesti kaikkein eniten ja pennimääräisestikin saman verran kuin muun bensiinin. Lyijyttömän bensiinin vero nousee 34 prosenttia, moottoribensiinin 26 ja dieselöljyn 18. Ympäristökuormituksen kannalta haitallisimman polttoaineen vero nousee vähiten ja ympäristöystävällisimmän eniten. Mikä lo- giikka tällaisella esityksellä ja sen perusteluilla on? Ei mikään. Hallituksen esitys merkitsee pelkästään verotuksen kiristämistä ja erityisesti syrjäseudun ihmisen rankaisemista.

Herra puhemies! Ehdotan, että toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hylätään.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Ensin haluan kannattaa ed. Heikkisen tekemää ehdotusta lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Tähän perään heti sanon keskustan eduskuntaryhmän kannan ympäristöveroihin, että me todella kannatamme, niin kuin olemme jo aikaisemmin tämän lain toisen käsittelyn yhteydessä selvästi tuoneet ilmi, ympä-

ristöverojen käyttöönottoa. Niitä tarvitaan. Oikeaoppisilla ympäristöveroilla voidaan todellakin vähentää ympäristön saastumista ja pilaantumista, ohjata ja vaikuttaa tuotantoon ja kulutukseen sillä tavalla, että ne ovat elinympäristömme kannalta paremmassa sopusoinnussa kuin tuotanto ja kulutus tällä hetkellä.

Ympäristöpoliittisissa toimenpiteissä toki edelleenkin tarvitaan normiohjausta ja jopa sen nykyisestään kiristämistä. Monilla aloilla on perusteltua edelleenkin pohtia ja arvioida tehtyjen päästöohjeiden, rikkipäästöjen ja muiden vastaavien kiristämistarvetta. Mutta sen lisäksi tarvitaan toki myöskin ympäristöveroja, joiden idea on piiskata teollisuutta, energiatuotantoa ja liikennettä alittamaan ne päästönormit, jotka niille säädöksillä on säädetty ja määrätty. Oikeaoppisten ympäristöverojen tehtävänä siis on ohjata kulutusta ja tuotantoa ympäristön kannalta järkevämpään suuntaan.

Lähinnä viime kesänä, sen jälkeen kun eduskunnassa oli kovasti keskusteltu edellisen talven aikana ympäristöveroista, eri tahoilla pohdiskeltiin, minkälaisia olisivat käytännössä oikeaoppiset ympäristöverot. Tuoloin oppositioryhmien yhteisin toimin myös tätä kysymystä kartoitettiin ja tultiin siihen lopputulokseen, että ympäristöveroilla täytyisi kyetä pureutumaan nimenomaan niihin päästöihin, jotka pahiten saastuttavat elinympäristöämme. Tällöin todettiin lähinnä rikin, typen ja kloorin päästöt sellaisiksi päästöiksi, joihin voidaan ympäristöveroin vaikuttaa ja joihin vaikuttamalla voidaan ohjata tuotantoprosessia ja kulutusta ympäristön kannalta järkevään suuntaan. Edelleen tuossa yhteydessä todettiin, että tulisi asteittain saattaa voimaan tällaiset lait, niin että teollisuus, energiatuotanto ja liikenne tietävät, että jollei puhdistustoimenpiteisiin ryhdytä, ennen pitkää — tässä ja tässä aikataulussa — vero kiristyy ja entistä rasittavam- maksi taloudellisesti käy päästöjen ulos päästämisen.

Tämän tyyppisen ympäristöverolainsäädännön kannalla keskustan eduskuntaryhmä edelleenkin on. Valitettavaa on vain, että hallituksen esitykset ns. ympäristöveroiksi ovat aivan jotain muuta kuin ympäristöveroja siinä mielessä, että ne ohjaisivat kulutusta ja tuotantoa sanottuun terveeseen suuntaan. Hallituksen kaikille polttoaineille

osoittama vero ei todellakaan pidä sisällään ohjaavaa vaikutusta juuri lainkaan. Nimenomaan lämmityspolttoaineiden osalta tuota ohjaavaa vaikutusta ei varmasti ole tipan tippaa. Miksi olisikaan, jos esimerkiksi kaksi lämmityslaitosta, joista toinen päästää kaikki päästöt taivaalle ja toinen putsaa esimerkiksi rikkipäästöt pois, maksavat täsmälleen saman veron? On ihan selvää, että tällaisella verolla ei ole mitään ohjaavaa vaikutusta.

Liikenteen ympäristöverosta voisi todeta, että toki siihen ehkä sisältyy aavistuksen verran ohjaavaa vaikutusta lähinnä siitä syystä, että jos vero on riittävän suuri, niin se saattaa aavistuksen verran kokonaiskulutukseen vaikuttaa. Sen ohjaava vaikutus kuitenkin näihinkin asioihin on niin vähäinen, ettei voida ympäristöverosta hallituksen esityksestä puheen ollen juuri puhua. Kaiken lisäksi liikenteen polttoaineiden osalta hallituksen esitykseen sisältyvät ne kummajaiset, jotka on täällä jo moneen kertaan esille tuotu, viimeksi ed. Heikkisen puheenvuorossa edellä. Näitä kummajaisuuksia on ensinnäkin se seikka, että lyijyttömän bensiinin veron nousu on suhteellisesti ottaen kaikkein suurinta ja markoissakin mitaten suurinta eli noin 33 penniä litraa kohti. Hallituksen esityksen perusteluissa sanotaan, että moottoribensiinin vero nousee näiden toimien seurauksena keskimäärin 18 pennillä. Tämä hallituksen esityksen perustelu ei pidä paikkaansa. Se on ehdottomasti väärä. Tosiasiassa tuon veron määrä nousee keskimäärin 33 penniä litraa kohti.

Toinen kummajainen, mikä liikenteen polttoaineiden veroon liittyy, on sitten se, että toisin kuin esimerkiksi Ruotsissa ei polttoaineen rikkipitoisuuskään millään tavalla vaikuta sen veron määrään. Riippumatta siitä, kuinka rikkipitoista liikenteen poltoneste on, veron määrä kuitenkin on saman suuruinen.

Arvoisa puhemies! Pitemmittä puheitta, kun hallituksen esityksen huonot puolet on moneen kertaan täällä esiin tuotu, sen lisäksi että kannatan ed. Heikkisen hylkäysehdotusta, niin siltä varalta ja kun todennäköisesti kuitenkin käy niin, että hallituksen esitys hyväksytään, ehdotan, että tämän lain perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin sellaisen tehokkaan ympäristöverolainsäädännön aikaansaami-

seksi, joka ohjaa tuotantoa, kulutusta ja liikennettä elinympäristön saastumista vähentävään ja samalla uusiutumattomia luonnonvaroja säästävään suuntaan.”

Ed. Apukka: Herra puhemies! Ympäristöverot aivan hyviä veroja, kun ne vain kohdennettaisiin oikealla tavalla. Minun käsittääkseni näillä polttoaineveroilla on tarkoitus karsia tarpeetonta taikka vähemmän tärkeätä liikennettä, ja se tarkoittaa lähinnä sitä, että yksityisautoilua pitäisi huomattavasti saada vähemmäksi ja ohjata matkustajaliikennettä julkisiin kulkuneuvoihin, jolloin tietysti saastuttaminen vähenisi. Mielestäni on aivan oikein, että bussin perässä yksinään ajaville ihmisille voidaan lisätäkin veroja, jos kerran valittavana on toisenkinlainen kulkuneuvo, joka menee siinä oman auton edessä.

Mutta näiden verojen tarkoituksena ei pitäisi olla lopettaa tai rajoittaa välttämätöntä liikennettä. Ei esimerkiksi polttoaineveroilla varmasti haluta ambulanssejakaan pysäyttää. Aivan sama asia mielestäni on kyseessä syrjäseuduilla, missä ihmisillä yksinkertaisesti ei ole muuta mahdollisuutta suorittaa esimerkiksi työmatkaansa kuin ajaa se omalla autolla. On kohtuutonta, että niitä ihmisiä rasitetaan siellä aivan samalla tavalla. Sehän on ihan mieletöntä. Kyllä varmasti on aivan oikein, että polttoaineen hintaa korotetaan, mutta ne ihmiset, joiden on pakko ajaa esimerkiksi työmatkat omalla autollaan, täytyy jollakin tapaa esimerkiksi verotuksessa huomioida. Sen vuoksi, herra puhemies, teen kaksi perustelulausumaehdotusta, jotka kuuluvat seuraavasti:

1) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy erityistoimiin harvaan asuttujen seutujen joukkoliikenteen kehittämiseksi säädettävän veron vaikutusten lievittämiseksi.”

2) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus pikaisesti selvittää, miten niissä tapauksissa, joissa joukkoliikenne ei voi riittävästi palvella, harvaan asutuilla seuduilla, helpotetaan välttämätöntä työ- ja asiointiliikennettä.”

Toivon lopuksi, että kun näistä ponsista äänestetään, niin jokainen edustaja hieman miettisi, mitä ne tarkoittavat nimenomaan harvaan asutuilla alueilla, missä ihmiset työmatkojaan kulkevat. Toivon, että jokainen edustajatoveri olisi valmis kanssani selvittämään ympäristöveroja esimerkiksi Lapissa

semmoisille ihmisille, jotka ajavat parisataa kilometriä päivässä työmatkoja omalla autollaan. Toivon, että siellä olisi muitakin selittäjiä kuin minä sanomassa, että ympäristöverot ovat erittäin tarpeellisia, kun sinä omalla autollasi saastutat hyvää luontoa.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan ed. Apukalle todeta, että tietysti paljon hyviä toiveita voidaan esittää, mutta valitettavasti ei ole rakennettavissa sellaista järjestelmää, jossa joillekin henkilöauton käyttäjille voitaisiin määrätä alhaisempi polttoainevero kuin toisille. Kun kuitenkin pitäisi suorittaa jonkinlainen arvio, niin tuollaisen arvion tekeminen on lähestulkoon mahdotonta.

Haluaisin kuitenkin muistuttaa hänelle, että meillä on tällä hetkellä tulo- ja varallisuusverolaissa työmatkavähennys. Mikäli työmatkakustannukset lisääntyvät, niin toki ne ovat tuloverotuksessa vähennettävissä.

Ed. Apukka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy ihmetellä suorastaan, että veroeksperttinä esiintynyt ed. Sasi ei ymmärrä, että meillä ihmisten verotus on täysin henkilökohtaista ja on erittäin helppo toteuttaa jokaiselle ihmiselle henkilökohtaisessa verotuksessa ylimääräinen vähennys sen johdosta, että hän joutuu ajamaan työmatkaliikenteensä omalla autolla, jos ei ole olemassa sellaista kulkuneuvoa, millä hän pystyisi joukkoliikenteessä kulkemaan. Ei tämä ole mikään mahdoton, ja se olisi erittäin hyvin toteutettavissa.

Mutta hallituksella on päinvastaisia taipumuksia, se on vähentämässä kilometrikorvauksiakin sillä tavalla, että niistä halutaan osa panna verolle. Tämähän on aivan toisen suuntainen pyrkimys, kuin se, mitä pitäisi tehdä siellä, missä joukkoliikennettä ei ole ja ihmiset joutuvat pakosta matkansa omalla autolla suorittamaan.

Ed. Helle: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Apukan tekemiä perustelulausumaehdotuksia.

Ed. Renko: Herra puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen tekemää lausumaehdotusta.

Ed. Sasi: Herra puhemies! Haluan ed. Apukalle todeta lyhyesti, että tälläkin hetkel-

lä tilanne on se, että oman auton käytön kustannukset saa vähentää verotuksessa siinä tapauksessa, että oman auton käyttö on välttämätöntä. Mutta jos voi käyttää julkisia liikennevälineitä, niin vähennys on ainoastaan julkisen liikennevälineen aiheuttaman kustannuksen suuruinen, joten ed. Apukan toiveet on jo toteutettu tällä hetkellä verotuksessa.

Ed. Laine: Herra puhemies! Ymmärrän, että hallituksen esitykseen voi olla kovastikin kriittinen, koska ei ympäristönsuojelukysymyksiä pelkästään verolakien avulla voida kuntoon saada. Siksi on tarpeen korostaa, että hallituksen on syytä valmistella sellaisia normeja, sellaisia säädöksiä, joilla hallinnollisin toimin ilman veroratkaisuja ympäristönormeja, voisinko sanoa, kiristetään ja ympäristön tilaa suojellaan. Nämä seikat, jotka nyt sisältyvät verotuksellisiin ratkaisukeinoihin, ovat varmasti omalta osaltaan välttämättömiä ja tärkeitä.

Valiokunta on käsitellyt tässä yhteydessä allekirjoittaneen lakialoitteen n:o 95, jossa ehdotetaan mm. lyijyttömään bensiiniin kohdistuvan verotuksen alentamista, siis lyijytöntä bensiiniä edullisempaan asemaan kuin hallituksen esitys tarkoittaa. Lakialoitteemme kuitenkin tarkoittaa laajempaa kokonaisratkaisua. Se liittyy toiseen lakialoitteeseen, n:o 93, jossa ehdotetaan myös kotitaloudessa käytettävän energian vapauttamista liikevaihtoverosta. Näin ollen ei ole ollut tarkoituksenmukaista tässä yhteydessä ehdottaa lakialoitteen hyväksymistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

11) Ehdotus laiksi merenkulkulaitoksesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 148

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 9

Suuren valiokunnan mietintö n:o 172

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Almgren: Herra puhemies! Tähän asti käyty keskustelu merenkulun vastaisesta

järjestelystä osoittaa, että ne edustajat, jotka ovat syvällisesti paneutuneet asiaan ja jotta-kin merenkulusta ymmärtävät, ovat yksiselitteisesti tässä salissa osoittaneet, että hallituksen esitys on huono. Tällaisia edustajia, jotka ovat jäməköitä puheenvuoroja käyttäneet, ovat mm. edustajat Håkämies, Vähänäkki ja Kekkonen. He ovat osoittaneet puheenvuoroillaan, miten asia pitäisi todellisuudessa hoitaa.

Nyt laki on kuitenkin saanut toisessa käsittelyssä lopullisen sisältönsä ja olemme kolmannessa käsittelyssä, jossa voidaan asia vain hyväksyä tai hylätä. Jotta kaikki salissa olevat edustajat voisivat kuitenkin vielä keran harkita asian todellista laitaa, ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin:

”Merenkulun turvallisuuden ja toimivan hallinnon vuoksi eduskunta pitää välttämättömänä, että merenkulkulaitoksen piirihallintoa järjestettäessä toteutetaan Oulun, Vaasan, Helsingin, Kotkan, Saaristomeren ja Järvi-Suomen piirit.”

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Olemme olleet liikennevaliokunnassa tätä asiaa käsittelemässä, jättäneet siellä esitykseen vastalauseen aikaisemmassa käsittelyssä. Linjaamme perustuen ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan perustelulausuman:

”Hyväksyessään merenkulkulaitosta koskevan lain eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii merenkulun turvallisuuden takaa-
van sekä hallinnon ja käytännön eriytymisen estävän piirijaon toteuttamisesta. Tämä edellyttää vähintään kuuden merenkulkupiirin säilyttämistä siten, että Pohjanlahdella olisivat Oulun ja Vaasan sekä Suomenlahdella Helsingin ja Kotkan merenkulkupiirit. Lisäksi muodostettaisiin Saaristomeren ja Järvi-Suomen merenkulkupiirit.”

Ed. P. Lahtinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Tennilän tekemää perustelulausumaehdotusta.

Ed. Kankaanniemi: Herra puhemies! Kannatan ed. Almgrenin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

12) Ehdotus laiksi liikevaihtoverolain 16 ja 27 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 212

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 73

Suuren valiokunnan mietintö n:o 174

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 174. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu jatkuu:

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Kysymyksessä on hallituksen uusintaesitys liikevaihtoveron korottamiseksi — yritys, joka epäonnistui pysyvänä verolakina muutama aika sitten. Hallitus on tuonut saman sisällöisen uuden esityksen eduskuntaan. Kuten tuossa aiemmassa vaiheessa, niin nytkin keskustan eduskuntaryhmä kritisoi, ei yksin periaatteessa sitä, että verotuksen painopiste siirtyy välillisen verotuksen suuntaan — me kannatamme tällaista verotuksen painopisteen siirtämistä — mutta siinä veropoliittisessa kokonaisuudessa, johon tähän hallituksen esitys liittyy, me emme voi olla esitystä kannattamassa, siinä kehyksessä, jonka muita olennaisia elementtejä ovat tuloverotuksen keventäminen kylläkin suurituloisimpien kohdalla, mutta pienituloisimmille ei tuloverotuksen keventämisessä anneta oikeastaan mitään, pitkälti yli miljoonalle kansalaiselle ei yhtään mitään.

Jos kansalaisten perusturvaa kohotettaisiin samalla kertaa samaan aikaan, voitaisiin ajatella tässäkin tilanteessa liikevaihtoveron korottamista tai ylipäänsä verotuksen painopisteen siirtämistä välillisen verotuksen suuntaan. Nyt on kuitenkin käymässä niin, että yhtäältä tuloverotuksen suunnalla ei tapahdu pieni- ja keskituloisille ja lapsiperheille kevennyksiä eikä liioin perusturvaan tehdä mainituille ryhmille minkäänlaisia parannuksia. Kuitenkin liikevaihtoveron korotus koskee näitä väestöryhmiä hyvin kipeästi. Tästä syystä, herra puhemies, keskustan eduskuntaryhmä ei voi hyväksyä hallituksen tämän suuntaista esitystä.

Tässä yhteydessä on syytä kertoa myös se, että hallituksen työmarkkinajärjestöille heittämät kepit ja porkkanat näyttävät jatkavan samaa linjaa, mitä liikevaihtoveroesitys sisälleen pitää. Keskustan eduskuntaryhmä ei voi hyväksyä sitä, että keppiä käytettäisiin hallituksen esittämällä tavalla, että noin kuuden miljardin mittaisiin veronkorotuksiin mentäisiin uhkauskkeinona. Me emme voi sitä kannattaa mm. siitä syystä, että ne porkkanat, mitä hallitus tarjoaa, ovat yhtä epäkonkreetteja kuin hallituksen aikaisemmatkin lupaukset verotuksen keventämiseksi. Niihin ei juuri voi luottaa.

Herra puhemies! Kolmannessa käsittelyssä tulemme esittämään lain hylkäämistä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 16 ja 27 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Ehdotus vuoden 1990 rakennusverolaiksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 208

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 74

Suuren valiokunnan mietintö n:o 175

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 175. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu jatkuu:

Ed. Laine: Herra puhemies! Eduskunnassa on voimakkaasti arvosteltu hallituksen nyt esillä olevaa esitystä samoin kuin aiemmin täällä käsiteltyä esitystä koskien rakennusveron säätämistä. Tätä kritiikkiä on voimallisimmin tähän saakka esitetty Pohjois- ja Itä-Suomen kehitysalueiden edustajien taholta. Viime viikkojen aikana tapahtumat telakateollisuuden ja tekstiiliteollisuuden piirissä mm. Varsinais-Suomessa, Turun ympäristössä, ovat synnyttäneet voimakkaita vastareak-

tioita tätä rakennusverosuunnitelmaa kohtaan. Erityisesti Turun kaupungin alueella, Raision kaupungin alueella, myös kunnallisissa hallintoelimissä kuntien päätöksiin, on vedottu valtiovaltaan, ettei tällaista rakennusveroa enää säädettäisi.

Kun hallitus kuitenkin aikoo tahtonsa viedä läpi, on jatkettava eduskunnassa kamppailua tämän lain huonoja vaikutuksia vastaan. Lain jatkokäsittelyvaiheissa tulemme varmasti suuremmalla voimalla kiinnittämään huomiota myös niihin näkökohtiin, joita valitsijamme Turun eteläisen vaalipiirin osalta ovat esittäneet ja jotka näkökannat ovat hyvin lähellä niitä äänenpainoja, joita aiemmin Pohjois- ja Itä-Suomen edustajien taholta täällä on esitetty.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Tämä hallituksen esitys on surullisen kuuluisa esimerkki siitä hallituksen poukkoilevasta talouspolitiikasta, mitä on tässä salissa ja vähän muuallakin Suomessa nähty viimeisten vuosien aikana. Silloin kun ylikuumeneminen suhdanteissa, erityisesti rakentamisen suhdanteissa, oli raju tosiasia pääkaupunkiseudulla, tänne saatiin investointivero silloin, mutta silloin kun sitä erityisen kovasti olisi tarvittu juuri täällä, hallitus päätti esittää veron poistamista ja purkamista kokonaan pääkaupunkiseudulta. Muutama kuukausi myöhemmin hallitus esitti, että vero tarvitaankin koko maahan, ei vain pääkaupunkiseudulle vaan koko maahan.

Herra puhemies! Emme vielä tässä yhteydessäkään ole alkuunkaan vakuuttuneita siitä, että rakennusveroa tarvittaisiin kaikkialla maassa. Se on mielestämme tarpeen erityisesti pääkaupunkiseudulla ja eteläisimmässä Suomessa ja keskisessäkin Suomessa suurimissa kaupungeissa. Muun muassa Jyväskylässä, Oulussa, Kuopiossa ja Mikkeliissä se on varmasti perusteltu ja paikallaan.

Edelleen meidän mielestämme pääkaupunkiseudulla rakennusveron piiriin tulisi ottaa ei vain nämä palvelurakentamiset vaan myös teollisuusrakentamiset. Näiltä osin olemme hallitusta kireämmän rakennusveron kannalla. Sen sijaan emme hyväksy lain ulottamista kaikkialle maahan.

Herra puhemies! Tällä lyhyellä yleisesittelyllä ehdotan, että lain käsittelyn pohjaksi otettaisiin mietintöön liittyvään vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen tekemää ehdotusta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

14) Ehdotus laiksi elintarvikevirastosta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 150

Talousvaliokunnan mietintö n:o 11

Suuren valiokunnan mietintö n:o 177

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 177. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu jatkuu:

Ed. Puska: Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä jatkaa eilen keskeytynyttä keskustelua elintarvikevirastoasiasta.

Hallitusta ja ministeri Salolaista on mielestäni kiitettävä ratkaisusta yhdistää elintarvikevalvonnan hallinto yhdeksi virastoksi, mutta voimakkaasti moitittava esitetystä hallinnollisesta ratkaisusta alistaa elintarvikevalvontaa hoitava virasto kauppa- ja teollisuusministeriölle. Elintarvikeviraston tehtävänä on sekä valmistelutyön että tämän lakiesityksen ja sen perustelujen mukaan suomalaisten käyttämien elintarvikkeiden turvallisuuden ja terveellisuuden valvonta. Kysymys on nimenomaan siitä, että elintarvikkeet ovat kansalaisille turvallisia, terveellisiä, ja näin ollen kysymys on nimenomaan terveysalan asiantuntemuksesta.

Hyvin laajan käsityksen mukaan ruokavaliion merkitys suomalaisten terveydelle on erittäin keskeinen. Sen vuoksi viraston tehtävänä tulee olla sekä valvoa lakimääräisesti että edistää erilaisilla myönteisillä tavoilla elintarvikkeiden terveellisuutta. Kysymyksessä ovat paitsi elintarvikehygienian perinteiset asiat myös elintarvikkeiden lisäaineiden ja jäämien valvonta sekä myös elintarvikkeiden terveellisuuden yleinen edistäminen valtakunnallisten suositusten mukaan ja tämän asian

kytkeminen myös valtakunnalliseen ravitsemuskasvatukseen, koska ravitsemuskasvatuksellisten ohjeiden noudattamisen kannalta kansalaisten suhteen on avainasemassa se, minkälaisia meidän elintarvikkeemme ovat. On myös tärkeää liittää toiminta yhä laajeneviin erityisryhmien ravitsemuksellisiin vaatimuksiin ja niihin liittyvään asiantuntemukseen, eli kaiken kaikkiaan kysymys on mitä suurimmassa määrin terveysalan asiantuntemuksesta.

Miten on mahdollista, että tällainen esitys voidaan yleensä tehdä, että elintarvikkeiden valvonta alistetaan kauppa- ja teollisuusministeriöön? Olen koettanut kuunnella argumentteja ja lukea perusteluja. Perustelut ovat lähinnä kahtalaiset: Ensimmäiseksi on perusteltu viraston toiminnan liittymisellä muuhun kuluttajahallintoon sekä toiseksi Euroopan yhdentymisen vaatimuksilla. Nämä ovat mielestäni molemmat kestäättömiä perusteluja. Ensimmäinen on sitä paitsi väärä.

Olen tämän päivän kuluessa pyrkinyt vielä vahvistamaan tietojani asiaa valmistelleilta tahoilta. On totta, että tämä päätös on tullut ajankohtaiseksi sen vuoksi, että tunnetuista syistä elinkeinohallitus on hajoamassa ja siltä pohjalta kootaan nyt sitten uudelleen tai joudutaan uudelleen ratkaisemaan virkamiesten sijoittuminen. Tässä on nimenomaan tarkoituksena se, että elintarvikevalvontaa tekevät tahot sosiaali- ja terveysministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja KTM:n hallinnonalalta liitetään yhteen. Missään ei ole sanottu, että elintarvikevirasto on osa kuluttajahallintoa, vaan tämä on itsenäinen virasto, jonka tehtävänä on nimenomaan elintarvikkeiden sisällön ja sitä koskevien merkintöjen valvonta.

Elintarvikkeisiin liittyvät kuluttaja-asiat ovat muiden kuluttajaviranomaisten asioita. Tässä ymmärtääkseni on samanlainen rinnastus kuin siinä, että me kulutamme asuntoja ja siitä huolimatta meillä on asuntohallitus ja asuntoihin liittyy myös kuluttajapolitiikkaa. Sama koskee sitä, että me kulutamme teitä, koskee Posti- ja telelaitosta. Ne ovat kaikki totta kai kuluttajien asioita, mutta substanssin suhteen on oma virasto. Näin on kysymys myös elintarvikevalvonnan suhteen.

Valiokunnan enemmistön hyväksymä mietintö on mielestäni tässä suhteessa myös virheellinen, koska valiokunnan mietinnössä

todetaan: "Kuluttajahallintoon kuuluvan elintarvikevalvonnan keskeinen lähtökohta on kansalaisten terveys, mikä tältä osin puoltaisi viraston sijoittamista terveyshallintoon. Viraston kuluttaja- ja hintapoliittisten tehtävien vuoksi kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala on kuitenkin tarkoituksenmukaisin." Tarkistaessani asioita virkamiehiltä olen tullut siihen käsitykseen, että elintarvikkeiden hinta-asiat eivät kuulu tälle virastolle. Hintavalvontaaahan ei ole. Lähinnä on kysymys kilpailuviraston asioista tai sitten Kuluttajatutkimuslaitoksen tai kuluttajaviraston asioista. Elintarvikkeiden hintakysymykset eivät kuulu tälle virastolle vaan todellakin elintarvikkeiden sisällön valvonta.

Mitä tulee sitten toiseen argumenttiin, Euroopan yhdentymisen vaatimuksiin, siinä yhtä hyvin argumentit voisivat mennä toiseen suuntaan. Euroopan yhdentymisen asioita ajatellen on erityisen tärkeää, että elintarvikkeiden terveysvalvonta Suomessa on mahdollisimman puolueetonta ja se voidaan irrottaa mahdollisista kauppapoliittisista vaatimuksista ja ajatella ainoastaan suomalaisten terveyttä. Euroopan yhdentyminen asettaa erityisen suuria haasteita elintarvikkeiden terveellisyyden valvonnalle. Minusta on tärkeää, että tämä valvonta tapahtuu terveysviranomaisten toimesta.

On huomattava, että tämä ei suinkaan ole ainoa asia, jossa Euroopan yhdentymiseen liittyvät kysymykset ovat kovin monen ministeriön asiaa. Kukin ministeriö joutuu seuraamaan Euroopan yhdentymiseen liittyviä asioita omalla hallinnonalallaan. Meillä on erittäin lähinen esimerkki muutaman kuukauden takaa eduskunnasta, kun me käsitelimme laajaa kemikaalilakia, joka on hyvin samantapainen asia. Siinäkin kauppaesteiden vähentäminen ja Euroopan yhdentymiskehitys aiheuttavat kemikaalimääräysten suhteen hyvin paljon vaikutuksia, ja siinä me teimme nimenomaan päätöksen laissa, että kemikaalivalvonta on, ei kauppa- ja teollisuusministeriön alaista vaan sosiaali- ja terveysministeriön alaista, koska kysymys on nimenomaan kemikaalien myrkyllisyyden arvioinnista ja sitä koskevasta valvonnasta.

On huomattava, mitä tulee Euroopan yhdentymisen argumenttiin, että missään Euroopan maassa tietävästi elintarvikevalvonta ei ole kauppa- ja teollisuusministeriön tai vastaavan ministeriön alaista vaan kaikkialla

muualla elintarvikevalvonta on joko terveys- tai maatalousviranomaisten alaista. Näin olen on hieman outoa se, miksi Euroopan yhdentymisen vaatimuksena Suomessa pitäisi elintarvikevalvonta kytkeä kauppa- ja teollisuusministeriöön, kun yhtenevässä Euroopassa missään muualla näin ei ole tehty. Erään valiokunnan asiantuntijan mukaan tietävästi vain Uruguayssa elintarvikevalvonta on kauppaministeriön alaista. Minusta ei ole mitenkään välttämättä kunniakasta liittyä Uruguayn seuraan tässä asiassa.

Mitä tulee vielä konkreettisempiin kotimaisiin kysymyksiin, on tarkasteltava myös elintarvikevalvonnan hallintoa alueellisella ja paikallisella tasolla, ja tässä suhteessahan tilanne on täysin selvä. Elintarvikevalvonta paikallisella tasolla on nimenomaan terveysviranomaisten asia. Kysymyksessä on kuntien terveyslautakuntien, terveystarkastajien ja eläinlääkärien toiminta, ja läänin tasolla elintarvikevalvonta ja osa lääninhallituksen ja sosiaali- ja terveysministeriön toimintaa. On tässäkin mielessä käsittämätöntä, että keskushallinto alistetaan sitten toiselle ministeriölle.

Ruoan laadustahan on aivan perustellusti käyty viime aikoina Suomessa vilkasta keskustelua. Kansalaisia kiinnostaa yhä enemmän heidän syömiensä elintarvikkeiden terveellisyys ja laatu. Myös asiantuntijat ovat hyvin pitkälle samaa mieltä: ruoalla on hyvin olennainen merkitys suomalaisten terveyden kannalta, ja sen vuoksi se päätös, jota ollaan tekemässä, on varsin tärkeä. Kuten sanoin, mielestäni argumentit elintarvikeviraston liittämiseen kauppa- ja teollisuusministeriön alaiseksi ovat osin virheellisiä ja osin kestäättömiä. Sen sijaan kaikki syyt puhuvat toisenlaisen ratkaisun puolesta.

On sanottava, että on argumentteja myös maatalousministeriön puolesta, ja itse asiassa esimerkiksi Valtion eläinlääketieteellisen laitoksen ylijohtaja asiantuntijalausunnossaan piti tätä ensisijaisena, mutta hänkin sanoi, että kauppa- ja teollisuusministeriö on huonoin mahdollinen vaihtoehto.

Minä todella ihmettelen, että tämä ratkaisu, joka on hallituksessa syntynyt sen vuoksi, että ministeri Salolainen on ollut ilmeisesti vahvempi kuin ministeri Pesola nyt kuitenkin täällä ollaan ilmeisesti hallituspuolueiden toimesta tekemässä. Minä olisin toivonut, että kokoomuksen ryhmässä olisi kuunneltu mi-

nisteri Pesolan argumentteja tässä asiassa. Ministerihän antoi virkamiehille luvan myös valiokunnassa vielä puhua järkevämmän vaihtoehdon puolesta.

Olen myös hyvin hämmästynyt sosialidemokraattien kannasta asiassa, koska perinteisesti olen tottunut siihen, että sosialidemokraattisessa kentässä pidetään terveysasioissa rakenteellista terveyspolitiikkaa hyvin tärkeänä, ja nyt jos koskaan ollaan tekemässä varsin olennaista päätöstä tässä suhteessa.

Se, että asiasta todella päätetään siinä tilanteessa, jossa pitää katsoa, mitä tehdään elinkeinohallituksen virkamiehille, miten palapeli kootaan uudestaan, ja se, että asiasta päätetään kuluttajahallinnon uudistuksen yhteydessä, ei saisi mielestäni johtaa tämän asian kannalta huonoon päätökseen eli elintarvikevalvonnan alistamiseen kauppa- ja teollisuushallinnolle.

Suomen ei ole minusta mitään syytä seurata Uruguayn vaan muun Euroopan esimerkkiä. On syytä liittää elintarvikevirasto nyt valiokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessa esitetyllä tavalla sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan ja kaikilla muillakin tavoilla edistää suomalaisten syömiä elintarvikkeiden terveellisyyttä ja laatua. Tulomme tekemään tätä koskevan pykäläkohtaisen esityksen.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Ehdotan käsittelyn pohjaksi talousvaliokunnan mietintöön liitettyyn vastalauseeseen sisältyvää lakiehdotusta.

Ed. Väänänen: Herra puhemies! Kansan ed. Rengon ehdotusta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

15) Ehdotukset laeiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain 1 §:n ja lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 193

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 30

Suuren valiokunnan mietintö n:o 185

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 185. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Väänänen: Herra puhemies! Kansanedustajien ja tutkijoiden yhteisellä organisaatiolla, Tutkaksella, oli varsin mielenkiintoinen ja huomiota herättänyt keskustelutilaisuus viime torstaina. Asia koski lasten ja nuorten harjoittamaa väkivaltaa ja sen syitä. Asiantuntijoina oli edustajia kolmesta eri yliopistosta sekä käytännön kenttätöy tekijöitä. Esitysten yksiselitteinen johtopäätös oli se, että väkivaltaiselle käyttäytymiselle syntyy pohja jo lapsuudessa ja että syynä tällöin on kodin hoivasta köyhyys ja rakkauten ilmapiiri, missä vanhemmat lisäksi harjoittavat ruumiillista väkivaltaa ja lapset jätetään yksin vaille vanhempien huomiota ja kiinnostusta. Sen sijaan kodin taloudellisella asemalla ei ole merkitystä, ei myöskään välttämättä suurkaupungeilla tai suurilla kouluilla, kuten usein on oletettu.

Toinen seikka, joka tämän lisäksi vaikutti haitallisesti lapsen myönteiseen kehitykseen, on se, että lapsi joutuu varhaisvuosina liian monen henkilön hoitamaksi, jolloin perusturvaa ei lapselle synny. Näin käy päivähoitoiloissa, joissa henkilökunta alati vaihtuu ja joissa on henkilökuntapula niin, että ryhmät ovat erityisen suuria. Liian suuressa lapsiryhmässä hoidattaminen — näin varsinkin, kun kyseessä ovat alle kolmivuotiaat — aiheuttaa sen, että lapselle ei pystytäkään antamaan riittävästi hänen tarvitsemaansa huomiota ja hän tulee näin syrjityksi.

Näiden tosiasioiden pohjalta on siis haavahtavissa, että koti ja sen tasapainoiset ihmissuhteet sekä lapselle riittävästi annettu hoito ja huomio edistävät lapsen myönteistä kehitystä mutta että väkivaltainen ja laiminlyövä kasvatusta sekä liian suuret hoitoryhmät laitoksissa ja alati vaihtuvat hoitajat vaikeuttavat sitä.

Sekä kotihoitoa että päivähoitolaitoksia nyky-yhteiskunnassa tarvitaan. Lapsen tila ja vanhempien tilanne ratkaisevat, mikä hoitomuoto kulloinkin on paras mahdollinen. Tätä nykyä lasten kotihoitoa kuitenkin ei

vieläkään ole valtion taholta riittävästi tuettu niin, että se muodostaisi taloudellisesti sekä muutenkin tasa-arvoisen vaihtoehdon laitoshoidolle.

On erittäin tärkeää, että kotien mahdollisuuksia lapsen hoitopaikkana lisätään ja että valtiovalta siis antaa niille riittävän tuen. Sen vuoksi keskustan vastalauseessa todettu periaate kotihoidon tuen kehittämisestä on oikeaan osunut ja kannatettava asia.

Herra puhemies! Ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan ensimmäisen lakiehdotuksen osalta sosiaalivaliokunnan mietintöön liitettyyn II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Sosiaalivaliokunnan mietinnössä on aivan oikein todettu, että varsinaisen lasten kotihoidon tuen tasoa korotetaan ja että selvitetään mahdollisuudet suorittaa valtionosuutta kunnallisesta lasten kotihoidon tuesta. Tämä asia on meillä ollut moneen kertaan esillä, ja tämä tarve on kiistämätön. On valitettavaa, että sosiaalivaliokunnan mietinnössä se ei ole ponnien muodossa. Toivonkin ja vetoan hallituspuolueiden jäseniin, että tämä virhe korjattaisiin ja kolmannessa käsittelyssä tämä ajatus muotoiltaisiin ponnien muotoon, jolloin myös me pääsisimme hurskaista puheista myös tekoihin, joilla todella on kiire — viitaten ed. Väänäsen puheenvuoroon.

Kannatan ed. Väänäsen pohjaehdotusta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

16) Ehdotukset laiksi lapsilisälain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 175

Lakialoitteet n:ot 19, 80 ja 91

Toivomusaloite n:o 928/1987 vp.

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 32

Suuren valiokunnan mietintö n:o 192

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o

192. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu jatkuu:

Ed. Almgren: Herra puhemies! Tämän aamuinen tamperelainen Aamulehti hätkähdytti: ”Suominen tyrmäsi alkuperäisen suunnitelman. Liikanen kaavaili lapsilisää verolle. Valtiovarainministeri Erkki Liikanen (sd) on jälleen hämmentänyt hallitusta. Tällä kertaa sekä demarien että muiden puolueiden ministerit on yllättänyt kaavailu, jonka mukaan lapsilisät pantaisiin verolle. Liikasen alkupe-
räisen suunnitelman on jo tyrmännyt ainakin kokoomuksen ministeriryhmän vetäjä, kauppa- ja teollisuusministeri Ilkka Suominen. Myös sosiaali- ja terveysministereille hanke tuli Aamulehden saamien tietojen mukaan yllätyksenä. Helena Pesola (kok) ja Tarja Halonen (sd) ovat molemmat tietävästi vastustaneet Liikasen yritystä. Valtiovarainministerillä saattaa kuitenkin olla vielä takataskussaan uusia vaihtoehtoisia malleja, jotka edelleen sisältävät veronkin.” Näin siis tamperelainen Aamulehti tänään.

Herra puhemies! Miten saatoinkaan kuvitella, että olisin saanut puhua salissa läsnä olevalle valtiovarainministeri Liikasel-
le. Kun hän ei ole täällä, minun on turha suunnata hänelle sanojani. Ilokseni havaitsin, että lapsilisälain antaja ministeri Halonen oli jonkin aikaa salissa, ja ajattelin, että voisin suunnata sanomani hänelle. Mutta valitettavasti hänkin on lähtenyt pois. Sitten ajattelin, että voisin vedota valtiovarainvaliokunnan verojaoston herra puheenjohtajaan ed. Sasiin, mutta hänkin poistui. Nyt ainoaksi vetoomuksen kohteeksi on sitten jäänyt sosiaalivaliokunnan varapuheenjohtaja ed. Louvo. (Edustajat Joenpalo ja Saarinen: Kyllä kuunnellaan sitä puhetta!) — Minusta on miellyttävää, että pari sosialidemokraattista kansanedustajaa on myös läsnä.

Yleisesti ottaen minun teki todella oikein vakavasti mieli vedota hallituspuolueitten edustajiin eräässä tärkeässä suhteessa, josta olen puhunut jo aikaisemminkin monta kertaa. Olen nimittäin havainnut kahden kesken käymissäni keskusteluissa, että eräät edustajat, tämä ei koske ainoastaan hallituspuolueiden edustajia, eräät edustajat eivät tiedä

asioiden laittaa siltä osin, kun on kysymys selvästä epäoikeudenmukaisuudesta ja sosiaalisesta vääryydestä. Eräät taas tietävät, mutta eivät halua ottaa kantaa ja sanovat, että kun hallitus ei ole esittänyt. Toiset taas eivät ollenkaan ole malttaneet kuunnella, ja näin ollen ihmiselle tärkeä ominaisuus, sosiaalinen omatunto, ei ole voinut herätä.

Minä en nyt puhu markkamääristä. Nekin ovat tärkeitä, ja niistä tullaan aikanaan, ilmeisesti ensi tiistaina, käymään äänestykset yksityiskohtaisessa käsittelyssä, vaan puhun siitä avoimesta haavasta, joka on olemassa. Nimittäin ulkomailla olevat suomalaislapset eivät ole samanarvoisessa asemassa. Kun lapsilisälain täytäntöönpanoasetus annettiin 1948, elettiin olosuhteissa, joissa kukaan ei voinut ennakkoida tulevaisuutta sellaisena kuin se tänään etemme avautuu. Niinpä kirjattiin, että ”Suomen valtion palveluksessa ulkomailla olevan henkilön lapsi, joka on Suomen kansalainen, katsotaan kuitenkin Suomessa asuvaksi, vaikka hän oleskelisikin isänsä tai äitinsä mukana ulkomailla”. Suomen valtion palveluksessa olevan henkilön lapsi.

Lapsilisälain pääsäädos lähtee nimittäin siitä, että lapsilisää maksetaan Suomessa asuvalle lapselle. Kun aikanaan täytäntöönpanoasetus kirjoitettiin, havaittiin, että Suomen valtio joutuu lähettämään ulkomaille virkamiehensä, ja katsottiin kohtuulliseksi, että näille — tervetuloa, valtiovarainvaliokunnan verojaoston puheenjohtajan, haluan suunnata vetoomukseni myös hänelle — näille Suomen valtion palveluksessa olevien virkamiesten lapsille on kohtuullista maksaa lapsilisää, vaikka lapset eivät olekaan Suomessa. Niin äsken lainaamani pykälä sai sen sanamuodon kuin sai.

”Suomen valtion palveluksessa” -käsite sai aikojen kuluessa saatteekseen tulkinnan. Sen mukaan Suomen valtion palveluksessa on, jos työnantajana on Suomen valtion hallintaan kuuluva viranomainen. Sellaisia ovat mm. Suomen Pankki, Kela, ministeriöt, niiden alaisina toimivat keskusvirastot ja muut viranomaiset, Matkailun edistämiskeskus, Merentutkimuslaitos ja vastaavat. Luetteloon kuuluvat edelleen yliopistot ja korkeakoulut. Olen sitä mieltä, että näiden vanhempien lapsille pitääkin maksaa lapsilisä.

Mutta sitten tulee se paha mutta. Mukaan eivät mahdu yhtiöt, joissa valtio on

omistajana, eivät kansainväliset järjestöt eivätkä kansalaisjärjestöt ja lähetysjärjestöt. Tälle asiantilalle ei ole minulle pystynyt antamaan järkevää ja sosiaalisesti oikeudenmukaista selitystä yksikään valtioneuvoston jäsenistä eikä kansanedustajista, että suomalaiset lapset, jotka vanhempiensa mukana ovat ulkomailla, ovat näin eriarvoisessa asemassa.

Olen keskustellut ja olen sen aikaisemminkin tältä puhujan paikalta sanonut mm. valtiovarainministereille, myös nykyiselle. Ainoa syy, jonka hän esittää, on se, että se on valtiontaloudellinen kysymys. Tämä perustelu ei ole oikea. Olen äsken vaatinut sosiaalisesti oikeudenmukaista ja perusteltua syytä. Miksi eri tehtävissä ulkomailla olevien vanhempien lapset asetetaan eriarvoiseen asemaan? Asia on aikanaan 1948 asetuksella rajattu väärin. Kun ajattelen tilannetta vuonna 1948, voin ymmärtää silloisen ajatuksen. Mutta aikaa on nyt kulunut 41 vuotta, ja omasta puolestani olen tässä asiassa vedonnut monen vuoden aikana hallitukseen ja myös, niin kuin sanoin, edustajiin. Tähän asiantilaan on saatava korjaus.

Mainitsin myös jo eilen käyttämässäni puheenvuorossa, että tämä asiantila on Ruotsissa havaittu jo kauan sitten. Haluan uudelleen eduskunnassa lausua epävirallisen käännökseni Ruotsissa voimassa olevasta säädöksestä. Se kuuluu näin: ”Lapsi, joka jättää Ruotsin, katsotaan edelleen maassa asuvaksi, jos oleskelu ulkomailla kestää vuoden. Jos työntekijä, jonka valtio lähettää toiseen maahan, vie mukanaan lapsen, tämän katsotaan koko oleskelun ajan olevan asumassa Ruotsissa.” — Sitten se tärkeä lisäys, jonka tulisi olla myös Suomen lainsäädännössä. — ”Mukana seuraava ruotsalaisen lähetystyöntekijän tai papin lapsi, jos lähetystyöntekijä tai pappi muusta syystä on kiinnitetty työhön ulkomaille, katsotaan jatkuvasti täällä — siis Ruotsissa — asuvaksi, jos oleskelu kestää korkeintaan kolme vuotta.” Tämän kaltainen vähimmäisvaatimus pitäisi sisällyttää myös Suomen lainsäädäntöön.

Olen jakanut edustajille muutosehdotuksen lapsilisälain 1 §:ään. Se on jokaisen edustajan luettavissa. Se on ollut jo aikaisemminkin, mm. viime syksynä, nyt se on jälleen. Olen hyvin tietoinen siitä vakiintuneesta käytännöstä, joka tässä talossa on,

että opposition taholta tulevaa esitystä ei oteta myönteisellä tavalla äänestyksen kohteeksi. Siitä huolimatta, että näin on, lisäys-ehdotus olisi hallituspuolueiden edustajien vakavasti otettava, sillä se sisältää sen kaltaisen sosiaalisesti oikeudenmukaisesti ajatuksen, jota kukaan ei voi hyvällä omallatunnolla sysätä syrjään. Se kuuluu näin:

”Tätä lakia sovellettaessa lapsen katsotaan asuvan Suomessa sinäkin aikana, jona hän tilapäisesti oleskelee ulkomailla. Oleskelua ei pidetä tilapäisenä sellaisena kuukautena, jonka lapsi kokonaisuudessaan on ollut ulkomailla, paitsi, milloin ulkomailla oleskelu johtuu siitä, että lapsi on korkeakoulussa tai muussa oppilaitoksessa ulkomailla opiskelevan isänsä tai äitinsä luona saamatta siellä lapsilisää. Lisäksi Suomen valtion palveluksessa ulkomailla olevan ja suomalaisen järjestön tai kirkkokunnan palveluksessa ulkomailla kehitysyhteistyössä tai lähetystyössä olevan suomalaisen henkilön lapsen katsotaan asuvan Suomessa.”

Herra puhemies! Tämän kaltaisen ehdotuksen lisäyksestä lapsilisälain 1 §:ään tulen tekemään lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Ed. Louvo: Arvoisa puhemies! Olipa hyvä, että heti voin vastata ed. Almgrenille. Haluan todeta, niin kuin hänkin, että valitettavasti meidän sosiaaliturvamme on täynnä aukkokohtia. Näitä aukkokohtia sosiaalivaliokunnassakin olemme jatkuvasti yrittäneet paikkailla. Valitettavasti kaikkea ei saa kerralla.

Lapsilisälain aukkokohta, jonka ed. Almgren toi esiin, on myös sosiaalivaliokunnassa tiedostettu, ja siitä on siellä useaan otteeseen keskusteltu. Päiväjärjestyksen edellisen lakiesityksen, kotihoidon tukilakiesityksen, yhteydessä sosiaalivaliokunta lausui: ”Ulkomailla tilapäisesti oleskelevien suomalaisten sosiaaliturvasta on tehtävä pikaisesti kokonaisselvitys, jonka nojalla tulee ryhtyä lainsäädäntötoimenpiteisiin etujen saattamiseksi johdonmukaisiksi ja tarkoitustaan vastaaviksi. Huomioon tulee ottaa paitsi tulonsiirtojen kytkeytyminen palveluihin myös valtion- ja kunnallisverotuksen merkitys sekä kansainväliset sopimukset.”

On hyvin tärkeää, että kokonaisselvitys tehdään, vaikka tämä lapsilisäkysymys on kyllä aivan varmasti tiedostettu sosiaali- ja

terveysministeriössä ja tällaista kokonaisselvitystä ollaan kyllä sosiaali- ja terveysministeriössäkin tekemässä jo nyt. Uskon, että kokonaisselvityksen valmistuttua myös lapsilisäkysymys ratkaistaan.

Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin ed. Almgren aloitti lapsilisäpuheenvuoronsa vuodesta 1948, haluan todeta, että monet suuret sosiaalipoliittiset uudistukset on sovittu työmarkkinaneuvotteluissa ja tuporatkaisuissa. Ja näin on todella vuonna 1948 saanut alkunsa myös nyt käsittelemämme lapsilisäjärjestelmä. Silloin aivan erityisesti Päiviö Hetemäki oli voimakkaasti vaikuttamassa lapsilisäjärjestelmän syntyyn.

Nykyiselle hallitukselle lapsilisäjärjestelmän kehittäminen on ollut lempilapsi, joka on ollut perhepolitiikan painopistealueita ja jolle on annettu varoja niin, että lapsilisien osuus on nyt 0,91 prosenttia bruttokansantuotteesta, mikä ei tietenkään vielä ole kovin suuri osuus. Rahana tämä kuitenkin on ensi vuonna yli 4 miljardia markkaa, josta summasta on nousua tämänvuotisesta 3,4 miljardista markasta peräti 600 miljoonaa markkaa.

On mielenkiintoista tutkia graafisena esityksenä lapsilisien reaaliarvon kehitystä. Sosiaalivaliokunnassa saimme tällaisen esityksen alle 16-vuotiaiden lapsilisen kehityksestä. 1980-luvun alussa niissä tapahtui selvä nousu, mutta vuosina 1982—87, siis edellisen hallituksen aikana, reaali kasvu hidastui ja käyrä oli jopa hieman aleneva. Tämän hallituksen aikana on tapahtunut todella merkittävä lapsilisien reaaliarvon nousu. Prosentteissahan lapsilisiä hallitus on nostanut kaksi kertaa 17 prosenttia ja ensi vuonna 15 prosenttia. Lapsilisiä on tänä syksynä alettu maksaa myös kuukausittain, mitä kokoomuskin on pitkään vaatinut.

Tietenkään lapsilisäjärjestelmää ei voi tarkastella irrallaan muusta lapsiperheiden saamasta tuesta. Tässä mm. verotuksen kautta saatava tuki näyttelee huomattavaa osaa. Jos verouudistuksen kautta nyt saatava tuki kohdistuu huomomin johonkin lapsiperheeseen, asia on mahdollista korjata esimerkiksi lapsilisäjärjestelmän kautta. Näin hallitus tässä lapsilisäesityksessään nyt tekeekin. Jotta monilapsiset perheet tulisivat tasa-arvoisiksi muiden lapsiperheiden kanssa, viidenestä ja kustakin seuraavasta lapsesta maksettavan lapsilisen määrää ehdotetaan

korotettavaksi jo ensi maaliskuun alusta. Näin korotettu lapsilisä on määrältään 679 markkaa kuukaudessa ja lokakuun alusta peräti 769 markkaa, kun ensimmäisestä lapsesta lapsilisä on ensi vuoden lokakuun alusta noin 300 markkaa eli tarkalleen 293 markkaa kuukaudessa, mikä kieltämättä edelleen on liian vähän. Perhepoliittinen tuki on vain sellainen viidakko, että kenties monilapsiset perheetkään eivät kovin helposti tule tiedostamaan, mistä nyt oikaistu korotus viidennestä ja seuraavista lapsista johtuu.

Arvoisa puhemies! Elämme nyt mielenkiintoisia päiviä myös lapsilisäjärjestelmän tulevan kehittämisen kannalta. Jos syntyy keskitetty tulopoliittinen kokonaisratkaisu, hallitus yhtenä porkkanana on luvannut antaa ensi kevädistuntokaudella esityksen lapsilisäjärjestelmän uudistamisesta ja kehittämisestä vuonna 1991. Veroton lapsilisäjärjestelmä on osoittautunut lapsiperheiden kannalta erittäin tarkoituksenmukaiseksi tukimuodoksi. Toivon ja uskon, että tapahtui tupon suhteen mitä vain, hallitus joka tapauksessa jatkaa lapsilisäjärjestelmän kehittämistä. Selvää on kuitenkin, että hyvin huomattavalle parantamiselle olisi eduksi samanlainen potku, joka tapahtui työmarkkinajärjestöiltä lapsilisäjärjestelmää luotaessa. Toivottavasti työmarkkinajärjestöt antavat tämän potkun ja tupo syntyy. Se on kaiken kaikkiaan myös lapsiperheiden etu.

Ed. Almgren (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pienenä oikaisuna ed. Louvon puheenvuoroon haluan mainita sen, että hallitus ei ole korottanut kaksi kertaa lapsilisää 17 prosentilla. 1987 syksyllä hallitus esitti 13 prosenttia, mutta eduskunta suoritti siihen lisäyksen ed. Moilasen tekemän ehdotuksen perusteella. Silloin se nousi 17 prosenttia.

Olen iloinen siitä, mitä ed. Louvo puhui myönteisyydestä koskien sitä asiaa, josta käytin itse puheenvuoron. Haluan kuitenkin todeta sen, että kristillisen liiton toimesta tätä asiaa on pyritty saamaan oikeille raiteilleen ainakin kymmenen vuoden ajan eduskunnassa. Kun kaksi vuotta sitten keskustelin pitkään ja perusteellisesti asiasta valtiovarainministeri Liikasen kanssa, hän esitti ainoaksi syyksi sille, että vaatimaani ja toivomaani muutosta ei ole toteutettu, valtiontaloudelliset syyt.

Ed. Louvo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan oikein, on niin kuin ed. Almgren sanoi, että vuonna 1987 syksyllä tapahtunut lapsilisien korotusesitys tapahtui kristillisten aloitteen pohjalta, mutta hallitus joka tapauksessa teki tämän korotuksen, joten kyllä sekin on oikein, että hallitus on korottanut 17 plus 17 prosenttia. (Ed. Almgren: Eduskunta se teki!) — No, eduskunta ja hallitus yhdessä. — Toivon kyllä sydämestäni, että lapsilisäjärjestelmää kehitetään jatkossakin. Toivon, että tupo toteutuu ja tehdään kokonaisuudistus, ja siinä yhteydessä on täysin mahdollista, että myös lähetystyöntekijöiden lapsille maksettava lapsilisä toteutuu.

Ed. Saarinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Louvon puheenvuoron johdosta, jonka hän aikaisemmin käytti, toteaisin vielä sen, että hän viittasi siihen, että lapsilisää tullaan ensi vuonna nostamaan 15 prosenttia. Se on hallituksen esitys. Kuten ed. Almgren totesi, eduskunta voi päättää toisinkin, ja olisin valmis vaikuttamaan siihen suuntaan, että me voisimme eduskunnassa vielä tätä 15 prosentin korotuskerrointa lisätä mieluummin esimerkiksi 20 prosenttiin.

Ed. Väänänen: Herra puhemies! Siitä huolimatta, että hallituksen esityksessä esitetään korotuksia lapsilisiin, perhepolitiikka ei meillä vielääkään ole kunnollisessa hoidossa. Tyypillinen ilmiö siitä on, että historiassamme jo toinen kenraalikin puuttuu näihin lasten asioihin. Tarkoitin puolustusministeriön kansliapäällikköä, joka on ilmeisesti turhautuneena nykyisten perhepoliittisten toimenpiteiden vähäisyyteen esittänyt, että vanhemmille annettaisiin oikeus käyttää äänioikeutta myös lastensa puolesta. Ensimmäinen, joka puuttui lasten asemaan, oli kenraali Mannerheim 1920-luvulla perustamalla Mannerheimin Lastensuojeluliiton.

Toki hallituksen esittämät nousut ovat oikean suuntaiset. Mutta ottaen huomioon lapsiperheitten nykytilanteen täytyy sanoa, että kovin nuiva valtiovarainministeriö edelleenkin on, kun tulevat kysymykseen lapsilisät ja tuen antaminen tätä kautta lapsiperheille.

Valiokuntakäsittelyssä on esitetty poikkea-va esitys hallituksen esitykseen. Vastalause, joka mietintöön on kirjattu, edellyttää, että

korotukset olisivat runsaammat, mihin tarpeellisuuteen muuten hallituspuolueen edustaja Saarinenkin viittasi.

Näin ollen ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin sosiaalivaliokunnan mietintöön liitettyyn vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Oli erittäin mielenkiintoista kuulla ed. Saarisen esitys 20 prosentin rajasta. Sehän alkaa lähennellä ministeri Liikasen lupaamaa 30 prosenttia, mutta siinä vaanii se pelko, että Liikanen panee nämä verolle. Toivoisinkin, että ed. Saarinen vähän pitemmällä puheenvuorolla perustelisi tätä uutta avausta; päästäisiin ottamaan kantaa.

Kannatan ed. Väänäsen tekemää pohjaehdotusta.

Totean, että 1 §:n osalta nimenomaan keskusta haluaa kiinnittää huomiota ja vaatii korjausta ns. jatkettuun lapsilisään, koska 16 vuotta täyttäneellä jatkettun lapsilisän osuus alenee. Jos esimerkiksi perheessä on viides lapsi, niin hän saa 769 markkaa kuukaudessa, mutta jatkettuun lapsilisään siirryttäessä syntymäpäivän jälkeen osuus tipahtaa 293 markkaan. Nämä ovat yksilökohtaisesti tietenkin laskettavissa riippuen perheen lasten lukumäärästä, mutta tämä tekee vuositasolla runsaslapsisissa perheissä useita satoja, jopa tuhannen ja vähän ylikin miinusta.

Yleensä kun uudistuksiin mennään, saavutettuja etuja ei periaatteessa oteta, ja tähän on piilotettu nyt jatkettun lapsilisän myötä tavallaan poissyöntiperiaate. Lapsilisät nousevat porrastetusti porkkanamaisesti, mutta sitten kun jatkettu lapsilisäoikeus tulee, niin lisä romahtaa 293 markkaan. Ihmettelen, että sosiaalivaliokunta ei ole tätä epäkohtaa korjannut.

Ed. Louvo: Herra puhemies! Haluan ed. Rengolle todeta, että kun lapsilisäoikeudesta 16 vuotta täyttäneelle päätettiin, niin silloin tämä sidottiin nimenomaan siihen, että se on ensimmäisestä lapsesta maksettavan etuuden suuruinen, ja silloin me emme valitettavasti ole olleet hallituksessa sitä tekemässä.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Silloin kun näistä periaatteista sovitaan ja päätetään, niin jotenkin avataan asia. Mutta onhan kysymys siitä, että tämän päivän

perhepoliittisessa tilanteessa sosiaalivaliokunnan olisi pitänyt harkita lapsiperheitten tulotaso ja myös etuudet verotusta vastaan. Koska sillä puolella ei tule inflaatio- ym. kuluihin verrattavia korjauksia, niin tulisi silloin tasata tältä puolelta ja ajan tasalle tuoda myös tämä lähtökohta, joka kieltämättä on ollut niin kuin ed. Louvo totesi, mutta se on epäkohta, joka olisi pitänyt korjata, ja siitä alkuperäisestä neuvottelusta on jo vuosia.

Ed. Saarinen: Herra puhemies! Ed. Rengon puheenvuoron johdosta toteaisin, että hallituksen toimenpiteet lapsilisäjärjestelmän kehittämiseksi ovat oikean suuntaisia, mutta riittämättömiä, ja tulen jatkossa työskentelemään omassa eduskuntaryhmässäni sen puolesta, että ne lupaukset, joita puolueemme taholta on annettu, myös täysimääräisesti lunastetaan ja lapsilisä voidaan jatkossa tuntuvasti korottaa.

Mikä merkitys lapsilisillä on, niin se ei liity tämän asian käsittelyyn, mutta totean vain, että ne ulottuvuudet ovat hyvin moninaiset. Ne ovat paljon, paljon muuta kuin pelkästään taloudellisia ulottuvuuksia.

Ed. Louvo: Herra puhemies! Ed. Rengolle haluan todeta, että myös kokoomus on aina pitänyt koko lapsilisäjärjestelmää erittäin tärkeänä jo aivan lähtökohdastakin alkaen. Toivottavasti nyt ensi keväänä tapahtuu suurempi kokonaisremontti myös lapsilisäjärjestelmän kehittämisessä, jossa voidaan ottaa kaikki esiin tulleet epäkohdat huomioon. Niitä on useita, ei vain tämä 16-vuotiaasta lapsesta maksettava lapsilisä, vaan myös ihan ensimmäisestä lapsesta maksettava lapsilisä on liian pieni.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Ei muuta kuin vihreää valoa vain ed. Saarisen linjalle sosialidemokraattisessa ryhmässä. Oppositio varmasti tulee tukemaan niitä osia, jotka palvelevat yhteisiä tavoitteita siinä tulevaisuuden uudistuksessa.

Mutta vastausta jäin odottamaan vielä siihen, aiotaanko samalla lapsilisä verolle. Toivoisin, että ed. Louvo myös valottaisi kokoomuksen näkemystä tulevan ison uudistuksen osalta.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Olen ilahtunut ed. Saarisen puheenvuorosta. Hän

kirjasi jälleen eduskunnan pöytäkirjaan maininnan siitä, että sosialidemokraatit pysyvät antamissaan lupauksissa. Onhan tässä nyt vielä aikaa ennen seuraavia vaaleja, mutta on urakkaakin. Mutta tuntien ed. Saarisen ahkeruuden puolustaa oikeata asiaa uskon, että hän ajaa lapsilisien kolminkertaistamisen läpi.

Samassa yhteydessä toivon ihan käytännön kokemuksen perusteella, että todellakin jatkettuun lapsilisään liittyvä problematiikka voitaisiin poistaa. Voin kertoa oman perheeni osalta, että kun on neljä lasta ja vanhin on juuri 16-vuotias, tämä asia tuli melkoisena yllätyksenä esimerkiksi meidän perheellemme. Näitä perheitä on aika paljon. Vaikkakin tämän epäkohdan juuret ovat aika kaukana tai eivät nyt niin hirveän kaukana, mutta muutaman vuoden päässä taaksepäin, niin toivoa sopii, että epäkohta voitaisiin yksituumaisesti ja myös nykyhallituksen siihen myötävaikuttaen korjata.

Ed. Laine: Herra puhemies! Suomalainen sananlasku sanoo, ettei kaksi ilman kolmatta. Tämä tuli mieleeni, kun kuuntelin ed. Louvon kolmannen puheenvuoron, jossa hän korosti tiukan tupon välttämättömyyttä ehtona sille, että lapsiperheiden asemaa tässä maassa voitaisiin ryhtyä kohentamaan esimerkiksi lapsilisäjärjestelmää kehittämällä. Minä en ymmärrä, miksi ed. Louvo lähtee sellaisesta periaatteesta, että lapsiperheiden on luovuttava ensin palkastaan ja palkkatuloistaan tekemällä tiukka tuporatkaisu, jotta he voisivat sitten myöhemmin saada mahdollisesti, jos hallitus niin suo, korjauksia lapsiperheiden asemaan.

Samalla totean tyydytyksellä, että Työväen Urheiluliitossa on niin tarmokas varapuheenjohtaja kuin ed. Saarinen, joka lupaa puolustaa lapsiperheiden asiaa. Lupaus oli lupaa, ja jos tuon lupauksen hengessä myös toimii, niin ed. Väänänen on täällä esittänyt sellaisen pohjaehdotuksen, jonka hyväksymisen kautta voitaisiin nopeammin saavuttaa lapsiperheiden asemaan parannus.

Kun kannatan myös ed. Väänäsen tekemää pohjaehdotusta, toivon, että urheilumies Saarinen myös kannattaa ed. Väänäsen tekemää ehdotusta.

Ed. Louvo: Herra puhemies! Vielä aivan lyhyesti ed. Laineelle. Voin todeta, että ed.

Laine ei kyllä ehkä kuunnellut ihan tarkkaan puheenvuoroani, koska tässä totean, että: "Veroton lapsilisäjärjestelmä on osoittautunut lapsiperheiden kannalta erittäin tarkoituksenmukaiseksi tukimuodoksi. Toivon ja uskon, että tapahtui tupon suhteen mitä vain, hallitus joka tapauksessa jatkaa lapsilisäjärjestelmän kehittämistä." Olen aivan varma, että todellakin tapahtui tupon suhteen mitä vain, niin tätä järjestelmää kyllä kehitetään.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

17) Ehdotus laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 111

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 78

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 78.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

18) Ehdotus laiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 112

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 76

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 76.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

19) Ehdotukset laeiksi maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta sekä tappiontasauksesta tuloverotuksessa annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 113
Toivomusaloitteet n:ot 42, 64, 65, 78 ja 79
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 77

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 77.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

20) Ehdotus laiksi palo- ja pelastustoimesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 196
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 26

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 26.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

21) Ehdotus laiksi poikkeusmenettelystä palo- ja pelastustoimen käyttökustannusten valtionosuuksia myönnettäessä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 184
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 25

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 25.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

22) Ehdotukset laeiksi sairausvakuutuslain sekä kansanterveyslain voimaannpanosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 178
Lakialoite n:o 99
Toivomusaloitteet n:ot 863, 881, 1021 ja 1061/1987 vp. sekä 780/1988 vp.
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 35

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 35.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

23) Ehdotukset laeiksi asuntotuotantolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 194
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 12

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

24) Ed. Myllerin ym. lakialoite n:o 105 laiksi pääkaupunkiseudun rakennusmaamaksusta annetun lain muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen

mukaisesti toiseen lakivaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lausunto valtiovarainvaliokunnalta.

29) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 80 (HE n:o 206)

30) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 81 (HE n:o 207)

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

25) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8

26) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 36 (HE n:o 173)

Täysistunto lopetetaan kello 16.43.

27) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 37 (HE n:o 155)

Pöytäkirjan vakuudeksi:

28) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 79 (HE n:o 108)

Erkki Ketola (s. 3835—3854)

M. V. Mandelin (s. 3854—3871)

